

Πανεπιστημίου Ποδη

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ:

Από την έντυπη μορφή στην ηλεκτρονική.
Η σύγχρονη τεχνολογία έχει αναμορφώσει την εικόνα
και τις δυνατότητες των σημερινών βιβλιοθηκών.

Το Αριστοτέλειο ασφυκτιά...

Το κορυφαίο πνευματικό ίδρυμα
υστερεί σε υποδομή και εγκαταστάσεις
λόγω της ελλιπούς χρηματοδότησης.

Το πανεπιστήμιο κομμάτι της κοινωνίας μας

Η προσφορά του Α.Π.Θ. στην πόλη
και στην κοινωνία. Ρόλους δυναμικούς
απαιτεί η οικογένεια της Ευρώπης.

Σχολή Καλών Τεχνών

Στους χώρους όπου η τέχνη συναντά την εκπαίδευση.

Το πανεπιστήμιο καдрέφτης της κοινωνίας και των προβληματισμών της

Οι προκλήσεις του μέλλοντος
μας δίνουν τη δύναμη για
δημιουργία, για την αναζήτηση
λύσεων στα προβλήματα της
σύγχρονης εποχής.

Γδιοι δρόμοι, ίδια κτίρια, ίδιες διαδρομές σε μια «πόλη» της οποίας οι περισσότεροι «κάτοικοι» συνεχώς εναλλάσσονται. Εκεί βρίσκεται η δύναμη της «Πανεπιστημιούπολης»: στους μη μόνιμους, σ' αυτούς που καταθέτουν την ψυχή και το μυαλό τους σε μια σχέση γνώσης, επικοινωνίας και ανανέωσης. Το καινούριο, το επίκαιρο, το σύγχρονο της κοινωνίας εκπροσωπείται κάθε χρόνο από τις νέες γενιές των φοιτητών, ενώ η γνώση, η εμπειρία, και -πολλές φορές- η ψυχραιμία από το σύνολο των καθηγητών.

Το περιοδικό μας, το περιοδικό σας, επιχείρησε με επιτυχία και συνεχίζει να επιχειρεί το άνοιγμα στην κοινωνία της Θεσσαλονίκης, που είναι και το ζητούμενο της πρωτανικής αρχής. Ο πανεπιστημιακός χώρος δεν είναι αποκομμένος από τον υπόλοιπο κόσμο, είναι κομμάτι του, είναι η ίδια η κοινωνία. Αποτελεί κόμβο ιδεών, κόμβο ανθρώπων, τόσο διαφορετικών, αλλά με τόσα κοινά χαρακτηριστικά. Ένας τόπος χωρίς κατάχρηση εξουσίας, χωρίς αστυνομικές διατάξεις, χωρίς επίδειξη ισχύος από κανέναν και για κανένα. Όλοι προσβλέπουν στο καλύτερο και όλοι περιμένουν το καλύτερο από το Α.Π.Θ. Και δικαίως.

Είμαι βέβαιος ότι θα αποδεχτούμε τις προκλήσεις του μέλλοντος, αρπάζοντας την ευκαιρία να αποδείξουμε ότι και η «Πανεπιστημιούπολη» είναι ένας φιλόξενος τόπος για όλους και για όλα. Άλλωστε στόχος μας ήταν και είναι να θέσουμε προβληματισμούς και ταυτόχρονα να αποπειραθούμε να δώσουμε απαντήσεις στα σύγχρονα διλήμματα της κοινωνίας και της ζωής, γεγονός που επιτυγχάνεται μέσα από το περιοδικό.

Τα χρόνια που έρχονται θα είναι χρόνια δημιουργίας και χρόνια επανενεργοποίησης όλων των δυνάμεων του Α.Π.Θ. Και αυτές είναι αμέτρητες.

καθηγητής Γιάννης Γ. Αντωνόπουλος,
πρύτανης Α.Π.Θ.

Κάθε χρόνο ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός φοιτητών εισέρχεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και νέα τμήματα δημιουργούνται στο πλαίσιο των πανεπιστημίων. Παράλληλα, οι κτιριακές υποδομές και το προσωπικό των τμημάτων δεν ακολουθούν την αύξηση των φοιτητών. Τα ελληνικά πανεπιστήμια βρίσκονται αντιμέτωπα με τεράστια προβλήματα στέγασης την ίδια στιγμή που το Υπουργείο Παιδείας δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει για τα πανεπιστήμια τα κονδύλια εκείνα, τα οποία θα έδιναν πνοή στην ασφυκτιούσα τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το Αριστοτέλειο ασφυκτιά

Το κτιριακό πρόβλημα του Αριστοτελείου και εν γένει όλων των ελληνικών πανεπιστημίων διαπιστώνεται εδώ και αρκετά χρόνια από το σύνολο της κοινωνίας. Πανεπιστήμια με πολυετή λειτουργία αλλά και νεοϊδρυθέντα βρίσκονται αντιμέτωπα με έναν έντονο προβληματισμό, που αφορά στην ακαδημαϊκή στέγαση. Για πολλά χρόνια στον τομέα αυτό λίγες αλλαγές έχουν συντελεστεί, ενώ ταυτόχρονα ο αριθμός των φοιτητών που εισέρχονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται συνεχώς. Οι διαστάσεις του προβλήματος όμως δεν αναδεικνύονται ολοκληρωτικά, επειδή ο μεγαλύτερος αριθμός των φοιτητών δεν παρακολουθεί σε συστηματική βάση τα πανεπιστημιακά μαθήματα.

Πράγματι, το πρόβλημα είναι εντονότερο στις εξεταστικές περιόδους και μόνον εάν αποφάσιζαν να προσέλθουν όλοι οι φοιτητές στα μαθήματα θα σκιαγραφούσαν ρεαλιστικά το μέγεθος της έλλειψης χώρων.

Κορυφαίο πανεπιστήμιο και όμως αγωνιά

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ανήκει στα κορυφαία πανεπιστήμια της Ελλάδας, διακρίνεται για την ερευνητική του δραστηριότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο και είναι εξαιρετικά δυναμικό και αξιόπιστο. Όλα αυτά είναι γενικώς παραδεκτά από το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, αφορούν όμως στο πνευματικό του κεφάλαιο, διότι την ίδια στιγμή στον τομέα της υλικοτεχνικής υποδομής και στον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων χωλαίνει, ενώ τα διεθνή επίπεδα απέχουν από τα ελληνικά δεδομένα. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της διοίκησης, η λειτουργικότητα των χώρων δεν καταφέρνει να φθάσει σ' ένα ικανοποιητικό επίπεδο, απαραίτητο για ακαδημαϊκό ίδρυμα, το οποίο μάλιστα φιλοξενεί χιλιάδες ανθρώπους. Έτσι το πρόβλημα της

Ρεπορτάζ |
Ευγενία Πατρώνη

στέγασης αποκτά πολλαπλή σημασία και έχει επιπτώσεις στην ποιότητα των σπουδών.

Με μια πρώτη ματιά στην πανεπιστημιούπολη διαπιστώνει κανείς, παρά τις προσπάθειες του πανεπιστημίου να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της κτιριακής του υποδομής, αρκετές αδυναμίες στο κτιριακό, που οφείλονται κατά κανόνα στην ελλιπή διάθεση κονδυλίων από την πολιτεία. Έτσι, μερικά ακόμη από τα λυόμενα κτίσματα που κατασκευάστηκαν για να λειτουργήσουν προσωρινά πριν από πολλά χρόνια, συνεχίζουν τη λειτουργία τους μέχρι σήμερα. Για άλλα πάλι παλαιότερα κτίσματα δεν αρκούν τα χρήματα ώστε να συντηρηθούν επαρκώς ή να ανανεώσουν την υποδομή τους. Πέρα από αυτά, αρκετά τμήματα όπως η Σχολή Καλών Τεχνών, τα Τ.Ε.Φ.Α.Α., το Τμήμα Δημοσιογραφίας, επειδή δεν έχει ολοκληρωθεί η μεταστέγασή τους, μοιράζονται σε περισσότερα από ένα κτίρια που βρίσκονται σε απόσταση μεταξύ τους.

Παρόλο που εν δυνάμει υπάρχει η δυνατότητα να παρέχει το πανεπιστήμιο μια υψηλού επιπέδου ακαδημαϊκή παιδεία, ωστόσο αυτή ενίοτε υποβαθμίζεται λόγω της αδυναμίας του πανεπιστημίου να φιλοξενήσει στις αίθουσές του τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό των φοιτητών. Αποτέλεσμα αυτού είναι τα τεράστια ακροατήρια να λειτουργούν σε βάρος της ποιότητας των σπουδών. Έτσι τη στιγμή που ο διεθνής ανταγωνισμός πολλαπλασιάζεται, η πρόοδος των ελληνικών πανεπιστημίων παραμένει εγκλωβισμένη σε ένα αδιέξοδο, που οφείλεται κυρίως στο περιορισμένο ποσοστό του κρατικού προϋπολογισμού που προορίζεται για την παιδεία.

Ευθύνες της πολιτείας

Αναμφισβήτητη η ευθύνη βαραίνει όλους όσους σχετίζονται με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, από την εκάστοτε ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας ως την αδυναμία των φοιτητών να διεκδικήσουν τις προϋποθέσεις για μια καλύτερη ποιότητα σπουδών. Η ευθύνη του υπουργείου έχει διττή διάσταση. Πέρα από τα περιορισμένα κονδύλια η συνεχής αύξηση του αριθμού των εισαχθέντων επιδεινώνει περαιτέρω την υπάρχουσα κατάσταση.

Οι εκτάσεις στην περιοχή της Θέρμης και μόνο δε θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν τον κρίσιμο χώρο που απαιτείται για τη βιώσιμη ανάπτυξη του συνόλου της πανεπιστημιακής κοινότητας, εάν αυτή έπρεπε να μείνει ενιαία και αδιάσπαστη. Από την άλλη πλευρά, η κατάτμηση της πανεπιστημιούπολης δεν είναι μια ικανοποιητική λύση. Την ίδια στιγμή, το σύνολο των διδασκόντων που πρόβλεψε επανειλημμένα σε απεργιακές κινητοποιήσεις, δεν πρόέβαλε το κτιριακό ζήτημα ως πρωτεύον, ούτε το φοιτητικό κίνημα, παρά τις συχνές κινητοποιήσεις για πολλά άλλα θέματα εστίασε τις διεκδικήσεις του απέναντι στην πολιτεία στην κτιριακή υποδομή. Και δυστυχώς το μέλλον παραμένει ασαφές. Θα μπορούσε ίσως κάτι να αλλάξει μόνο με μια ριζική αλλαγή στην πολιτική της παιδείας. Ουσιαστικά αυτό που λείπει είναι μια γενναία αύξηση των παρεχόμενων κονδυλίων για κτιριακούς χώρους και υλικοτεχνική υποδομή.

προσεγγίσεις

από τον καθ.
Γ. Αντωνόπουλο
πρύτανη Α.Π.Θ.

Είναι προφανές ότι οι κτιριακές υποδομές του πανεπιστημίου μας δεν είναι αρκετές.

Το Α.Π.Θ. από καιρό εφαρμόζει ένα χωροταξικό προγραμματισμό για τη σχετικά αυτοδύναμη στέγαση και ανάπτυξη διάφορων μονάδων του: στο αγρόκτημα για τη Γεωπονία, στο Φοίνικα, στο Περτούλι και στον Ταξιάρχη

για τη Δασολογία, στο Κολχικό για την Κτηνιατρική, στη Θέρμη για τις Καλές Τέχνες και το Τ.Ε.Φ.Α.Α., με τις αθλητικές του εγκαταστάσεις. Αλλά «ανάσα» θα πάρει και η Ιατρική με το νοσοκομείο «Παπαγεωργίου» και την ενεργοποίηση του τσιμεντένιου σκελετού δίπλα στο ΑΧΕΠΑ. Παρά ταύτα, το πανεπιστήμιο εξακολουθεί να θεωρεί απαραίτητο ένα χώρο στην περιαστική περιοχή για να μεταστεγάσει και μερικά άλλα τμήματά του. Στην τελευταία συνεδρία της συγκλήτου έγινε κατ' αρχήν δεκτή πρόταση της επαρχίας Λαγκαδά για παραχώρηση έκτασης 1000 στρεμμάτων στην περιοχή των Λαγυνών και εξουσιοδοτήθηκε η πρυτανεία να την εξετάσει. Φυσικά αυτές οι προσπάθειες δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν με το σημερινό ύψος χρηματοδότησης, αλλά πρέπει να συνοδευτούν και από ανάλογη γενναία αύξησή της εκ μέρους της πολιτείας.

Τα παραπάνω δεν ακυρώνουν τη σημερινή κατάσταση: λίγοι χώροι, μικρές (για τον αριθμό των φοιτητών που αυθαίρετα καθορίζει η πολιτεία) αίθουσες διδασκαλίας και εργαστηρίων και γενική εμφάνιση όχι ό,τι καλύτερο για ένα πανεπιστήμιο. Και όπως επισημαίνεται, οι φοιτητές έχουν το μερίδιο ευθύνης τους, διότι επιμένουν την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών να τη γράφουν στους τοίχους, παρασυρμένοι ίσως από το γνωστό τραγούδι του Λοΐζου «ο τοίχος είχε τη δική του ιστορία».

Αισιοδοξώ, όμως, ότι τα πράγματα θα βελτιωθούν, επειδή ο πανεπιστημιακός χώρος είναι δικό μας σπίτι.

**Ελπίζουμε κάποτε
η πολιτεία να μας
αφουγκραστεί**

Παίζει ρόλο πρωταγωνιστικό
σ' αυτήν, γι' αυτό ζητά την
εμπιστοσύνη και την στήριξή
της. Όταν κάτι τέτοιο δεν
συμβαίνει, τότε μειώνεται η
ρόλος του και χάνεται η
δύναμή του –και χαμένη
είναι πάλι η κοινωνία που δεν
παίρνει όσα θα μπορούσε
απ' αυτό.

Για πολλούς αποτέλεσε σε κάποια ηλικία αυτοσκοπό! Για κάποιους άλλους ήταν απλά η εξέλιξη της μαθητικής τους πορείας! Και στις δύο περιπτώσεις το αποτέλεσμα ήταν κοινό. Η εισαγωγή στο πανεπιστήμιο.

Πόσοι είναι όμως αυτοί που αναρωτιούνται, προβληματίζονται για το τι προσφέρει αυτός ο θεσμός στην υγιή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της κοινωνίας; Στο ερώτημα αυτό κλήθηκαν να δώσουν απάντηση διοικητικοί φορείς του πανεπιστημίου μας, στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε με αφορμή τη συνεχιζόμενη επί σειρά εβδομάδων αποχή των πανεπιστημιακών από τα εκπαιδευτικά καθήκοντά τους το περασμένο φθινόπωρο.

Μπροστά σε ένα γεμάτο αμφιθέατρο και με την παρουσία εκπροσώπων φορέων της πόλης και έντονα προβληματισμένων φοιτητών από την μακρόχρονη αποχή τους από τα μαθήματα, ο πρόεδρος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, Γιάννης Αντωνόπουλος, παρουσίασε στοιχεία που δικαιολογούν την παρουσία και τη συμβολή του ιδρύματος στην ανάπτυξη της χώρας και στην ευημερία της κοινωνίας γενικότερα. Ταυτόχρονα τους κάλεσε όλους να συστρατευθούν προκειμένου να ανασταλούν οι

αιτίες που δεν επιτρέπουν, σε ένα τόσο ζωντανό οργανισμό στο κέντρο της πόλης μας, να αξιοποιήσει πλήρως τις δυνάμεις του.

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης έχει πληγές. Η πολυδιάστατη ταυτότητα του, τού επιτρέπει μεν την παρέμβαση και δράση σε κάθε μορφής πρόβλημα, τού δημιουργεί δε δυσκολίες στη διοίκηση και επικοινωνία με τα διάφορα τμήματα. Για παράδειγμα, η προοπτική εγκατάστασης νέου λογισμικού, του «e-university», έχει ήδη διερευνηθεί, η εφαρμογή του όμως απαιτεί χρηματοδότηση, η οποία προς το παρόν είναι περιορισμένη. Ο αυξημένος αριθμός φοιτητών, σε συνάρτηση με τη στενότητα των χώρων στέγασης, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για παραχώρηση νέας έκτασης στην περιφερειακή περιοχή και την ανάγερση λειτουργικών κτιρίων που θα επιτελούν το σκοπό για τον οποίο κτίστηκαν.

Όταν μιλούν οι αριθμοί

Παρόλα όμως αυτά, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο πρόεδρος σε μια αποστοφή του λόγου του, «ο πιανίστας παίζει και θέλει να συνεχίσει να παίζει για όλους εμάς,

Ρεπορτάζ
Κατερίνα Παλιγιάννη

φοιτητές, καθηγητές, εργαζόμενους, πολίτες της Θεσσαλονίκης. Γι' αυτό, ας μην τον πυροβολήσουμε αλλά ας του δώσουμε τη συνεργασία μας».

Μετά από 78 χρόνια το Α.Π.Θ. μετράει σήμερα 44 προπτυχιακά και 104 μεταπτυχιακά τμήματα, που καλύπτουν όλο το φάσμα των ειδικοτήτων και δικαιωματικά παίρνει τον τίτλο του πληρέστερου ενιαίου πανεπιστημίου στην Ευρώπη! Έχει 80.000 φοιτητές στα προπτυχιακά προγράμματα και περίπου άλλες 4.000 στα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών. Η αριθμητική ανάλυση των παραπάνω στοιχείων έχει ως αποτέλεσμα 4.500 ώρες καθημερινής διδασκαλίας. Το διδακτικό του προσωπικό αγγίζει τις 4.000, ενώ σε αυτούς προστίθενται 700 διοικητικοί και 450 εργαζόμενοι στις εργολαβίες.

Σχέση προσφοράς και ανταλλαγής!

Σε ό,τι αφορά την επιρροή του στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, το πανεπιστήμιο ανταποκρίνεται πλήρως στην ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης, στις ανάγκες και την ενημέρωσή της, αφού, καθημερινά, μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας προσφέρουν την ειδική γνώμη τους και συμμετέχουν ή προϊστανται σε φορείς που έχουν να κάνουν με το κοινωνικό γίγνεσθαι της περιοχής (ΙΤΣΑΚ, ΠΕΣΥ, ΚΘΒΕ, αρχαιολογικές ανασκαφές και πολλά άλλα). Το Α.Π.Θ. αποτελεί σήμερα έναν από τους μεγαλύτερους εργοδότες της πόλης. Κάθε χρόνο 150 με 200 συνέδρια πραγματοποιούνται στην πανεπιστημιούπολη δίνοντας τη δική τους ανάσα στην αγορά της πόλης. Εκτός από τους μόνιμους εργαζομένους, απασχολεί άλλους 4.500 απόφοιτους του ιδρύματος σε ερευνητικά προγράμματα, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην αντιμετώπιση της ανεργίας και στην παραμονή του οικονομικού πακέτου στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

Ο πρόεδρος του Τμήματος Πληροφορικής, Γιάννης Τσουκαλάς, χαρακτήρισε τα Α.Ε.Ι. ναούς ορθού λόγου, παρουσίασε την ελληνική πραγματικότητα, τη θέση της χώρας μας στο ευρωπαϊκό και διεθνές ερευνητικό περιβάλλον, ενώ συνέδεσε την ανάπτυξη της έρευνας με την αδήριτη ανάγκη για χρηματοδότηση, προκειμένου να διατηρηθούν οι απαιτήσεις υψηλά.

Τέλος, ο κοσμήτορας της Παιδαγωγικής Σχολής, Γιώργος Τσιάκαλος, αντιπαραθέσε παραδείγματα του λόγου των πανεπιστημιακών με τη ρητορική αντιμετώπιση της κατάστασης από την πλευρά της κυβέρνησης. Με την καυστική του τοποθέτηση απέναντι στο διαρκή εμπαιγμό, όπως είπε, που υφίσταται ο κλάδος επί 58 εβδομάδες στο θέμα των μισθολογικών αυξήσεων, έδωσε το στίγμα του αγώνα των πανεπιστημιακών.

• Ο πρόεδρος του Α.Π.Θ.
καθ. Γιάννης Αντωνόπουλος,
ο κοσμήτορας της
Παιδαγωγικής Σχολής καθ.
Γιώργος Τσιάκαλος και ο
πρόεδρος του Τμήματος
Πληροφορικής καθ. Γιάννης
Τσουκαλάς παρουσιάζουν
την προσφορά του
πανεπιστημίου και τους
λόγους που ώθησαν
τους πανεπιστημιακούς
να προχωρήσουν την
περασμένη χρονιά σε
κινητοποιήσεις.

Πρέπει να αποδείξουμε ότι δεν είμαστε ελέφαντες

του καθ. **Γιάννη Γ. Αντωνόπουλου**
πρύτανη Α.Π.Θ.

Το Α.Π.Θ. δεν παράγει μόνο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο, αλλά προσφέρει και κοινωνικό. Με τους δικούς του ανθρώπους συμμετέχει σε μια πλειάδα φορέων, που με το έργο τους όχι μόνο προσφέρουν στην πόλη, αλλά την αναδεικνύουν και την προβάλλουν.

Λένε ότι ακόμη και σε ένα κυνήγι ελεφάντων πρέπει να αποδείξεις πως δεν είσαι ελέφαντας. Σ' αυτήν τη λογική του παραλόγου το Α.Π.Θ., διαχειριζόμενο τη φτώχεια του, προσπαθεί να αποδείξει το αυτονόητο: να εκτελεί με επιτυχία τους θεμελιώδεις σκοπούς του, δηλαδή της διδασκαλίας και της έρευνας, συμβάλλοντας στη δημιουργία αποφοίτων με ακαδημαϊκό και δημοκρατικό ήθος, έτοιμους να δώσουν στην κοινωνία αυτό που χρειάζεται, δηλαδή γνώσεις και ανθρωπιά.

Σε μια ιστορική διαδρομή 78 χρόνων, οι αγώνες για ένα ελεύθερο και ανταγωνιστικό δημόσιο πανεπιστήμιο έσπησαν πετραδάκι-πετραδάκι αυτό για το οποίο η πόλη -δικαίως- υπερηφανεύεται.

Πλούσιο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο

Με 80.000 φοιτητές και φοιτήτριες στα 44 προπτυχιακά προγράμματα και άλλες 4.000 που φοιτούν στα 104 προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών, περίπου 4.000 μέλη ως κύριο και επικουρικό διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό και 800 διοικητικούς υπαλλήλους, είναι το μεγαλύτερο και πληρέστερο πανεπιστήμιο στην Ευρώπη, γεγονός που του δίνει σοβαρά πλεονεκτήματα και δικαιώματα για παρεμβάσεις και δράσεις σε **κάθε μορφή** πρόβλημα.

Η συνολική χρηματοδότησή του για το 2003 υπολογίζεται να φτάσει τα 40 εκατομμύρια ευρώ. Αυτά τα χρήματα η πολιτεία θεωρεί ότι είναι αρκετά, ώστε ένα πανεπιστήμιο όπως το Α.Π.Θ. όχι μόνο να «επιζήσει», αλλά και να διατηρήσει και να βελτιώσει την ποιότητα των υπηρεσιών του. Με υψηλότατο κόστος συντήρησης και μεγάλες ανελαστικές και λειτουργικές δαπάνες δεν υπάρχει περιθώριο για αξιόλογη ανανέωση του εργαστηριακού και επιστημονικού εξοπλισμού. Μόνο 450 εργαζόμενοι στις εργολαβίες «κοστίζουν» περίπου 10,2 εκατομμύρια ευρώ.

Υπάρχουν έντονες ανάγκες **νέων κτιριακών εγκαταστάσεων**, αφού αυτή τη στιγμή το Α.Π.Θ. ενοικιάζει χώρους για 5 ιδιαίτερης σημασίας τμήματά του, αυτά της Πληροφορικής, των Πολιτικών Επιστημών, του Τ.Ε.Φ.Α.Α., των Εικαστικών Τεχνών και των ΜΜΕ. Αποτελεί συνεπώς αδήριτη ανάγκη η **παραχώρηση νέας έκτασης** στην περιστατική περιοχή, καθώς και η άμεση χρηματοδότηση για τη συμπλήρωση των εγκαταστάσεων στους υπάρχοντες χώρους (Φοίνικα, Θέρμη, Κολχικό, Αγρόκτημα).

Και βέβαια υπάρχει οξύτατο **το πρόβλημα της στέγασης των φοιτητών**, δεδομένου ότι τα διαθέσιμα σήμερα κρεβάτια είναι μόλις 1.200.

Παρόλες τις δυσκολίες, η βασική και η εφαρμοσμένη έρευνα στο Α.Π.Θ. «καλά κρατούν». Υπάρχουν **καταχωρημένα περίπου 2.000 ερευνητικά προγράμματα** που, σε μια εποχή και μια περιοχή αυξημένης νεανικής ανεργίας, απασχολούν 4 με 4,5 χιλιάδες άτομα, κυρίως νέους επιστήμονες. Στόχος είναι να δημιουργηθούν οι δύο απαραίτητες, όπως φαίνεται, προϋποθέσεις της εποχής της έρευνας που έρχεται, δηλαδή μεγαλύτερες και πιο σύνθετες ερευνητικές ομάδες και καλύτερη ποιότητα έρευνας. Σημειώνω ότι οι επιχειρήσεις της πόλης δεν δείχνουν ακόμη έτοιμες να αποδεχτούν το χρονικό ορίζοντα και το βαθμό επιτυχίας μιας έρευνας. Είναι όμως κρίμα να μην αξιοποιείται το δυναμικό του.

Προσφορά στην πόλη και στην κοινωνία της

Τι κάνει όμως το πανεπιστήμιο για την πόλη και την ευρύτερη περιοχή της; Είναι παράγοντας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της για ενημέρωση και ανάπτυξη; Μερικές δραστηριότητες πείθουν πως είναι:

- Δικοί του άνθρωποι κάθε μέρα σε όλες τις μορφές των μέσων ενημέρωσης καταθέτουν τη γνώμη τους για ποικίλα θέματα.
- Μέλη του, εξαιτίας ειδικών γνώσεων, συμμετέχουν ή προΐστανται πλειάδας πολιτιστικών και μη φορέων.
- Αρχαιολόγοι του «ανασύρουν» και παρουσιάζουν την ιστορία του τόπου μας.
- Με δικούς του ανθρώπους το ανοιχτό πανεπιστήμιο του Δήμου Θεσσαλονίκης λειτουργεί εδώ και 20 σχεδόν χρόνια.
- Με τους δικούς του σεισμολόγους λειτουργεί σε 24ωρη βάση ο σεισμολογικός σταθμός.
- Υπό την επίβλεψη ή με τη συμμετοχή δικών του μελών οι περισσότερες αναστη-

Ο πρόεδρος του Α.Π.Θ.
καθ. Γιάννης Αντωνόπουλος

Ο λόγος των πανεπιστημιακών και η ρητορεία της κυβέρνησης

του καθ. **Γιώργου Τσιάκαλου**
κοσμήτορα
της Παιδαγωγικής Σχολής Α.Π.Θ.

Ο διάλογος που επαγγέλθηκε η κυβέρνηση δεν είχε κανένα αντίκρισμα διότι ό,τι με υποχωρήσεις συμφωνήθηκε, ποτέ δεν εφαρμόστηκε. Η εξαγγελία του εξυπηρετούσε απλώς τη δημιουργία εντυπώσεων και όχι την εξεύρεση λύσης.

Πριν από 58 εβδομάδες οι πανεπιστημιακοί της χώρας μας αποτολμήσαμε ένα εγχείρημα που είχε ως περιεχόμενο, πρώτον, τον εκσυγχρονισμό της μορφής των διαπραγματεύσεων μεταξύ εργαζομένων και κράτους και, δεύτερον, τον εκσυγχρονισμό των πανεπιστημιακών μισθολογίων. Πρόκειται για ένα εγχείρημα του οποίου η επιτυχία δεν αφορά μόνο τους πανεπιστημιακούς. Αφορά σ' ολόκληρη την κοινωνία.

Μια επιτροπή έτσι για να την έχουμε...

Υπενθυμίζω τα χαρακτηριστικά του για όσους και όσες δεν κατέγραψαν από την αρχή τη σημασία και την ιδιαιτερότητά του.

Η συνδικαλιστική μας εκπροσώπηση έθεσε πριν 58 εβδομάδες ως κύριο στόχο στις διαπραγματεύσεις με την κυβέρνηση την κατάργηση του επιδοματικού χαρακτήρα των μισθολογίων μας, και συμφώνησε οι διαπραγματεύσεις να γίνουν μέσω μιας επιτροπής που θα αποτελούνταν από εμπειρογνώμονες όλων των πλευρών.

Έχοντας συναίσθηση της καινοτομίας, η συνδικαλιστική μας εκπροσώπηση συμφώνησε να είναι ο υπουργός παιδείας εκείνος που θα ορίσει τη σύνθεση, θα καθορίσει τους όρους εντολής και θα θέσει τα χρονικά όρια της λειτουργίας της επιτροπής. Τέλος, η συνδικαλιστική μας εκπροσώπηση, φτάνοντας έως τα όρια της αντοχής μας, έκανε δεκτό εξ αρχής τον όρο, οι οποιοσδήποτε συμφωνίες να μην εφαρμοστούν αμέσως, αλλά από την 1η Ιανουαρίου του 2004.

Υπενθυμίζω τη σχετική απόφαση του υπουργού παιδείας από 13 Σεπτεμβρίου 2002:

«Σας κοινοποιούμε την υπουργική απόφαση συγκρότησης της επιτροπής για τη μελέτη των οικονομικών των πανεπιστημίων, με συμμετοχή εκπροσώπων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, της συνόδου των πρυτάνεων και της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Δ.Ε.Π. (Π.Ο.Σ.Δ.Ε.Π.) των πανεπιστημίων και σας παρακαλούμε να ορίσετε τους εκπροσώπους σας στην επιτροπή, προκειμένου να προχωρήσουμε στη σύγκληση της πρώτης συνεδρίασης το ταχύτερο δυνατό.

Στην απόφαση συγκρότησης της επιτροπής περιγράφονται αναλυτικά τόσο το έργο της όσο και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου αυτού. Θεωρούμε όμως

Πρέπει να αποδείξουμε ότι δεν είμαστε ελέφαντες

- λώσεις και αναπλάσεις κτιρίων και περιοχών πραγματοποιούνται.
- Τα ανάλογα τμήματα βρίσκονται σε συνεχή επαφή με υποβαθμισμένες κοινωνικές ομάδες.
  - Η φοιτητική εβδομάδα έχει μια σειρά από πολιτιστικές εκδηλώσεις όλων των μορφών που απευθύνονται σε όλους τους Θεσσαλονικείς.

Να δούμε όμως και μερικές δράσεις άμεσης οικονομικής συμβολής:

- Τα 150-200 συνέδρια και σεμινάρια που διοργανώνει ετησίως ενισχύουν σημαντικά την αγορά της πόλης και συμβάλλουν στο να γίνει γνωστή και να καθιερωθεί η Θεσσαλονίκη ως «συνεδριούπολη».
- Τα έσοδα των 4.000 οικογενειών του μόνιμου προσωπικού, καθώς και των απασχολούμενων στην έρευνα καταναλώνονται στην αγορά της πόλης. Στην ίδια αγορά καταναλώνονται στην πλειοψηφία τους και τα 44 εκατομμύρια ευρώ που αποτελούν τον «κύκλο εργασιών» της ερευνητικής δραστηριότητας στο πανεπιστήμιο.
- Τέλος, υπολογίζεται πως οι φοιτητές, που δεν κατάγονται από τη Θεσσαλονίκη και διαμένουν στην πόλη για όσα χρόνια διαρκούν οι σπουδές τους, «ξοδεύουν» περισσότερα από 200 εκατομμύρια ευρώ τους 9 μήνες το χρόνο που παραμένουν στην πόλη μας.

Θέλω να πιστεύω πως τα λίγα αυτά δεδομένα θεμελίωσαν ότι το πανεπιστήμιο δεν είναι ένα κλειστό σύστημα που ζητά μόνο. Και να θυμόμαστε πως όταν λέμε «πανεπιστήμιο» και «πανεπιστημιακοί δάσκαλοι» μιλάμε γι' αυτόν το θεσμό και γι' αυτούς τους ανθρώπους επάνω στους οποίους στηρίζεται όλο το οικοδόμημα της χώρας για να μπορέσει να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί. Διότι ούτε ο γεωργός μπορεί να κάνει χωρίς γεωπόνο, ούτε κανένας μας χωρίς το γιατρό του. Επομένως, «όπερ έδει δείξει».

Ο λόγος των πανεπιστημιακών και η ρητορεία της κυβέρνησης

επιπροσθέτως σκόπιμο να επαναλάβουμε ότι, ειδικά για το μισθολόγιο μελών Δ.Ε.Π., η κυβέρνηση θα ανακοινώσει τις σχετικές αποφάσεις της ως το τέλος Αυγούστου 2003, ώστε ακολούθως να ψηφιστούν με έναρξη ισχύος την 1η Ιανουαρίου 2004».

Υπόσχεση χωρίς αντίκρουσμα

Η επιτροπή πράγματι παρουσίασε τον Απρίλιο ένα ομόφωνο πόρισμα και εμείς, οι πανεπιστημιακοί, το αποδεχτήκαμε, αν και απείχε πολύ από τις δικές μας θέσεις. Και μετά περιμέναμε την ανακοίνωση της κυβέρνησης.

Ήλθε ο Μάιος. Ήλθε ο Ιούνιος. Ήλθε ο Ιούλιος και στις 4 Ιουλίου ο υπουργός παιδείας μιλώντας στη σύνοδο των πρυτάνεων δήλωσε: «Μίλησα με τον κ. Χριστοδουλάκη και ισχύει πλήρως η δέσμευση της πολιτείας για την υλοποίηση του πορίσματος της τετραμερούς επιτροπής εντός του υπεσχημένου χρονοδιαγράμματος».

Μετά ήλθε ο Αύγουστος, ήλθε και πέρασε η 31η Αυγούστου, ήλθε η 1η Σεπτεμβρίου, η 2α Σεπτεμβρίου, η 3η, η 4η..., και έφτασε η 16η Σεπτεμβρίου. Εκείνη την ημέρα η κυβέρνηση, αντί να ανακοινώσει όσα συνομολόγησε, αποφάσισε την επιστροφή της στο μόνο είδος διαπραγμάτευσης που γνωρίζει:

- Ως προς τον τρόπο συζήτησης: το τηλεσίγραφο.
- Ως προς το περιεχόμενο: το παζάρι.
- Ως προς την επιχειρηματολογία: μια ρητορεία, στο πλαίσιο της οποίας ο συνομιλητής μετατρέπεται σε αναξιόπιστο, ιδιοτελή αντίπαλο, που επιτρέπεται να κατασυκοφαντείται και να εμπαίζεται.

Έτσι, στο δικό μας λόγο είδαμε να αντιπαρά τίθεται μια ρητορεία, που εμπεριείχε όλα τα τεχνάσματα της δημαγωγίας και της χειραγώγησης:

- Υποστασιοποιείται η χώρα και «δεν αντέχει τα αιτήματά» μας.
- Υποστασιοποιείται ο προϋπολογισμός και «δεν δίνει τη δυνατότητα» ικανοποίησης, ακόμη και των πιο λογικών προτάσεων (ενώ δίνει –ο προϋπολογισμός!– την δυνατότητα εγκαθίδρυσης πολυδάπανων νέων μηχανισμών ελέγχου).
- Ο συγκροτημένος λόγος των πανεπιστημιακών παρουσιάζεται ως κατάλογος

Ο κοσμήτορας
της Παιδαγωγικής Σχολής του Α.Π.Θ.
καθ. Γιώργος Τσιάκαλος

κοινωνικά ανεπίτρεπτων επιθυμιών.

Μέρος αυτής της ρητορείας αποτέλεσε ακόμη και το πρωτόκολλο διεξαγωγής του ελάχιστου διαλόγου, ένα πρωτόκολλο που εξυπηρετεί τη δημιουργία εντυπώσεων και όχι την εξεύρεση λύσης:

- Οι συνδικαλιστές μας συναντιούνται με υφυπουργό.
- Οι πρυτάνεις συναντιούνται με υπουργό.
- Ο πρωθυπουργός απευθύνει το λόγο μόνο στον «πρώτο των πρυτάνεων».

Η επιλογή αυτής της ρητορείας δεν είναι καθόλου αθώα και η εμμονή της κυβέρνησης σε ένα αναχρονιστικό μισθολόγιο δεν είναι καθόλου τυχαία. Στόχος τους είναι η μείωση του κύρους των πανεπιστημιακών και, στη συνέχεια, μια αμοιβή «ανάλογα με τις προσφερόμενες υπηρεσίες». Γι' αυτό το λόγο ο χαιρετισμός των κινητοποιήσεων των πανεπιστημιακών από τους εργαζόμενους στις εργολαβίες του πανεπιστημίου αποκτά ένα ιδιαίτερο συμβολισμό: ίσως κάποιοι ονειρεύονται να είναι τα μέλη Δ.Ε.Π., «οι εργαζόμενοι στις εργολαβίες» της νέας εποχής των πανεπιστημίων.

Ο έξυπνος υποχωρεί

Τώρα, μετά από 58 εβδομάδες διαπραγματεύσεων και έξι εβδομάδες αποχής από το διδακτικό μας έργο, ποια προοπτική διαγράφεται στον ορίζοντα; Θα επικρατήσει ο λόγος ή η ρητορεία;

Δεν μπορούμε να προβλέψουμε τη συνέχεια με βεβαιότητα. Βεβαίως, μια γερμανική παροιμία λέει: «Ο έξυπνος υποχωρεί». Σε εμάς όμως τίθεται το πολύ δύσκολο ερώτημα, εάν έχουμε το δικαίωμα να επιτρέψουμε την υποχώρηση του λόγου μπροστά στην επιθετικότητα της ρητορείας. Στο μυαλό μου, αυθόρμητα, έρχεται ένας πίνακας του Γκόγια: «Ο ύπνος της λογικής γεννάει τέρατα». Έχουμε το δικαίωμα απέναντι στην κοινωνία να επιτρέψουμε τον ύπνο της λογικής για να γλιτώσουμε εμείς από την επιθετικότητα της κυβερνητικής ρητορείας; Αυτό είναι το ερώτημα που καλούμαστε να απαντήσουμε. Και μέχρι σήμερα το απαντούμε έτσι όπως έχει το δικαίωμα να απαιτεί από εμάς η κοινωνία.

Το μέλλον της δημόσιας δωρεάν τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας μας θα τεθεί εν αμφιβόλω αν συνεχίσει η μείωση των επενδύσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, αν δεν ανανεωθεί το προσωπικό των πανεπιστημίων που έχει περάσει σε μεγάλες ηλικίες, αν δεν προχωρήσουν με τρόπο αξιόπιστο οι διαδικασίες αξιολόγησης και εάν τα κόμματα δεν αντιμετωπίσουν στην ουσία του και όχι επιφανειακά το θέμα της παιδείας.

Η ανακοίνωση της 5ης Φεβρουαρίου 2003 (05.02.2003-03-11 COM(2003) 58 final) που έστειλε η Ευρωπαϊκή Ένωση προς το Ευρωκοινοβούλιο περιγράφει την κατάσταση που διαμορφώνεται στα κράτη μέλη της, και τις στρατηγικές που αυτά οφείλουν να ακολουθήσουν.

Η πορεία της Ευρώπης επιτάσσει πλέον στο πανεπιστήμιο ρόλους δυναμικούς

Η ανακοίνωση στόχο έχει την έναρξη μιας συζήτησης για το ρόλο των πανεπιστημίων εντός της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης στην Ευρώπη και για τις συνθήκες υπό τις οποίες θα είναι ικανά να παίξουν αυτόν το ρόλο. Η κοινωνία της γνώσης εξαρτάται για την ανάπτυξή της από την παραγωγή νέας γνώσης, τη μετάδοσή της σε όλη την εκπαίδευση και κατάρτιση, τη διάδοσή της μέσω των τεχνολογιών πληροφορίας και τηλεπικοινωνιών, και τη χρήση της μέσω νέων βιομηχανικών διαδικασιών ή υπηρεσιών. Τα πανεπιστήμια έχουν τη μοναδικότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες αυτές, λόγω του κομβικού τους ρόλου, και στις τρεις διαδικασίες της έρευνας και της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της:

- της βιομηχανικής συνεργασίας και των τεχνοβλαστών,
- της μόρφωσης και εκπαίδευσης, και ιδιαίτερα της εκπαίδευσης των ερευνητών, και
- της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, στις οποίες μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά.

Στόχος η παγκόσμια πρωτοπορία μέχρι το 2010

Η Σύνοδος της Λισαβόνας έθεσε ως στόχο να καταστεί η Ευρώπη η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία, βασισμένη στην παγκόσμια γνώση, ικανή για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

Στη Βαρκελώνη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε την ανάγκη για αριστεία, με την πρόσκλησή της στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα να γίνουν «παγκόσμια αναφορά» μέχρι το 2010.

Η ανακοίνωση αυτή που προετοιμάστηκε με προοπτική την εαρινή σύνοδο του 2003 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, προσκαλεί όλους όσους εμπλέκονται με την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία να απαντήσουν στα ερωτήματα που θέτει. Η Επιτροπή θα προσδιορίσει κατάλληλες πρωτοβουλίες, πιθανότατα με νεότερη ανακοίνωση, για να εξεταστεί από το Συμβούλιο Υπουργών στο Συμβούλιο

του καθ. **Γιάννη Τσουκαλά**
προέδρου του Τμήματος
Πληροφορικής Α.Π.Θ.

Ανταγωνιστικότητας, καθώς και στη Σύνοδο Κορυφής των Υπουργών Παιδείας.

Έναν πρώτο σχολιασμό θα μπορούσε να αναπτύξει κανείς σε φιλοσοφικό υπόβαθρο, εξετάζοντας την κοινωνία της γνώσης και θεωρώντας ως «κύριους παίκτες» τα πανεπιστήμια (Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.) με στόχο μια παγκόσμια πρωτοπορία μέχρι το 2010. Τα μέσα για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος είναι η πανεπιστημιακή και ερευνητική αριστεία, αλλά και η ίδρυση κέντρων και δικτύων αριστείας, θέτοντας ένα χρονοδιάγραμμα δράσεων.

Το καλοκαίρι του 2003 εξετάστηκε η πορεία της συζήτησης από όλους τους εμπλεκόμενους σε εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία από την Επιτροπή και διατυπώθηκαν τα προτεινόμενα μέτρα σε νέα ανακοίνωση που εκδόθηκε μετά τη συζήτηση στο Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας και το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, που συνήλθαν στο Βερολίνο στο διήμερο 18-19 Σεπτεμβρίου 2003.

Η απόσταση από την ελληνική πραγματικότητα

Τα χρονοδιαγράμματα που τέθηκαν δεν έχουν σχέση με την ελληνική πραγματικότητα του όλου πλέγματος της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας.

Η τελμάτωση του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., του οποίου ο σχεδιασμός λίγη σχέση έχει με τη φιλοσοφία που περιγράφηκε παραπάνω, η διάταξη του πλέγματος έρευνα-καινοτομία, και το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει σήμερα δεν επιτρέπουν πραγματική μελέτη και προτάσεις στα στενά πλαίσια που τίθενται. Η συζήτηση ή οι προτάσεις θα είναι προσχηματικές.

Περαιτέρω, η ευρωπαϊκή οδηγία αντιμετωπίζει μια σειρά θέματα που αναφέρονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με την αντίληψη ότι η κοινωνία και η οικονομία της γνώσης συντίθενται από τέσσερα συστατικά:

- την παραγωγή της γνώσης,
- τη μετάδοσή της μέσω της παιδείας και της εκπαίδευσης,
- τη διάδοσή της μέσω των τεχνολογιών πληροφορίας και τηλεπικοινωνιών, και
- τη χρήση της στην τεχνολογική καινοτομία.

Συγχρόνως αναπτύσσεται ένα νέο σύμπλεγμα παραγωγής, διάδοσης και εφαρμογής της γνώσης, το οποίο εμπλέκει περισσότερους παίκτες, με συνεχώς αυξανόμενο το χαρακτήρα των διεθνοποιημένων δικτύων.

Πρωταρχικός ο ρόλος των πανεπιστημίων

Τα πανεπιστήμια βρίσκονται στο κέντρο της έρευνας, της εκπαίδευσης και της καινοτομίας, επειδή:

- Απασχολούν μεγάλο αριθμό ερευνητών: στην Ευρώπη ως μέσο όρο το 34% του συνόλου του ερευνητικού δυναμικού –26% στην Γερμανία, 55% στην Ισπανία και 70% στην Ελλάδα.
- Παράγουν το 80% της βασικής έρευνας της Ευρώπης.
- Ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, εκπαιδεύοντας ολοένα μεγαλύτερους αριθμούς ερευνητών, με ολοένα υψηλότερες προδιαγραφές.
- Υπηρετούν και άλλους στόχους που τέθηκαν στη Λισαβόνα, ιδιαίτερα για την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή και τη βελτίωση του γενικού μορφωτικού επιπέδου της Ευρώπης.

Ενώ στις ηλικίες των 55 ως 59 ετών οι κάτοχοι πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών είναι το 12,5%, στις ηλικίες των 35 ως 39 ετών το ποσοστό ανεβαίνει στο 20%.

Στο συνολικό πληθυσμό μεταξύ 25 και 64 ετών, η απασχόληση σ' αυτούς που είναι απόφοιτοι ανωτέρων σπουδών (ISCED 5 και 6) ήταν 84% το 2001, δηλαδή 15 μονάδες υψηλότερα από ό,τι αν ο μέσος όρος ληφθεί για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης μαζί, και 30 μονάδες για άτομα με σπουδές κατωτέρου επιπέδου (ISCED 0 έως 2)

Τέλος, η ανεργία μεταξύ των πτυχιούχων το 2001 ήταν 3,9%, δηλαδή περίπου το 1/3 από αυτό των ατόμων με χαμηλό βαθμό εκπαίδευσης.

Ερωτήματα που οφείλουν να απαντηθούν

Περαιτέρω ζητήματα που τίθενται είναι η αυξανόμενη ζήτηση για ανώτερες σπουδές που προκύπτει από εθνικές πολιτικές για αύξηση του αριθμού των εκπαιδευομένων και από τις ανάγκες για τη «δια βίου εκπαίδευση».

Σ' αυτό το πλαίσιο τα ερωτήματα που αυτομάτως τίθενται είναι:

Ο πρόεδρος του Τμήματος Πληροφορικής του Α.Π.Θ. καθ. Γιάννης Τσουκαλάς.

- Πώς μπορεί ν' αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη ζήτηση, αφού αναμένεται να μειωθεί ο αριθμός των διδασκόντων και ερευνητών, καθώς και η χρηματοδότηση;
- Πώς μπορεί να εξασφαλιστεί η αυτοσυντηρούμενη χρηματοδότηση των πανεπιστημίων, ενόψει και των νέων προκλήσεων που συνεχώς αναδύονται;

Είναι κεφαλαιώδους σημασίας η διατήρηση και ενίσχυση της αριστείας διδασκαλίας και έρευνας, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο το επίπεδο της προσφερόμενης ποιότητας, με διασφαλισμένη την ευρεία, δίκαιη και δημοκρατική πρόσβαση.

Η διεθνοποίηση των σπουδών και της έρευνας

Η διεθνοποίηση των σπουδών και της έρευνας εντείνεται συνεχώς με τη βοήθεια των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, με αποτέλεσμα την αύξηση του ανταγωνισμού. Με τη σειρά της εντείνεται η αύξηση ανταγωνισμού μεταξύ πανεπιστημίων της ίδιας χώρας, πανεπιστημίων άλλων χωρών, πανεπιστημίων και δημοσίων ερευνητικών ιδρυμάτων ή και ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κερδοσκοπικών ή μη.

Τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια προσελκύουν πολύ λιγότερους ερευνητές και φοιτητές από τα αντίστοιχα αμερικανικά. Τα ευρωπαϊκά προσέλκυαν το 2000 περίπου 450.000 φοιτητές ενώ τα αμερικανικά περισσότερους από 540.000, κυρίως από ασιατικές χώρες.

Αναλογικά δε η Αμερική προσελκύει από άλλες χώρες πολύ περισσότερους φοιτητές προχωρημένου επιπέδου, σε φυσική, χημεία, μαθηματικά, πληροφορική και ειδικεύσεις μηχανικών, ενώ το 50% των Ευρωπαίων που έλαβαν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών παρέμεινε εκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα ή και μόνιμα.

Παράλληλα είναι πρωταρχικής σημασίας η ανάπτυξη στενής συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας, η ενίσχυση των χώρων όπου παράγεται η γνώση, η αναδιοργάνωση της γνώσης και η ανάδυση νέων προσδοκιών.

Η ευρωπαϊκή διάσταση του πανεπιστημίου

Τα πανεπιστήμια δεν μπορούν να αφήσουν μια σοβαρή και δύσκολη υπόθεση να εξελιχθεί από τυχαίους ή απρόβλεπτους παράγοντες, επειδή δεν μπορούν, ή ενδεχομένως δε θέλουν, να παρέμβουν με αποτέλεσμα να τίθεται σε κίνδυνο η καλή έκβασή της. Και αυτό οφείλει να συμπεριληφθεί στο σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα πανεπιστήμια.

Για την ανάδειξη των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων σε διεθνή κέντρα αναφοράς είναι απαραίτητη η εξασφάλιση επαρκών και αειφόρων πόρων που θα συμβάλλει στην αύξηση του εισοδήματος των πανεπιστημιακών και στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η ορθή και ουσιαστική χρήση των υφιστάμενων οικονομικών πόρων.

Ισχυροποιούνται σε μια τέτοια κατεύθυνση τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια δημιουργώντας τις ορθές προϋποθέσεις, τις απαραίτητες για την ανάπτυξη της αριστείας, με τη δημιουργία αντίστοιχων ευρωπαϊκών κέντρων και δικτύων και την ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Αποκτά έτσι το πανεπιστήμιο μια ευρύτερη διεθνή διάσταση, παράλληλα όμως τονώνει τόσο την τοπική, όσο και την περιφερειακή ανάπτυξη.

Το ερώτημα που τίθεται επί τάπητος μέσα από το στρατηγικό αυτό σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει να κάνει με το μέλλον της δημόσιας δωρεάν τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας μας. Ένα μέλλον το οποίο δε φαντάζει και πολύ καλό, και δεδομένου ότι οι επενδύσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση μειώνονται, ο στρατηγικός σχεδιασμός του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. πολύ απέχει από τις πρακτικές αριστείας και ανταγωνισμού που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, οι διαδικασίες αξιολόγησης με τρόπο αξιόπιστο καθυστερούν, οι μεταπτυχιακές σπουδές χωλαίνουν, οι ηλικίες των μελών Δ.Ε.Π. είναι ανησυχητικά κατά μέσο όρο μεγάλες και η πολιτική των κομμάτων για την παιδεία δε φαίνεται ικανή να αντιμετωπίζει το ζήτημα, παρά σαν φολκλόρ μάλλον και όχι στην ουσία του.

Υπό τις συνθήκες αυτές, ο ρόλος της πανεπιστημιακής κοινότητας θα έπρεπε να έχει έντονα παρεμβατικό χαρακτήρα προς την κοινωνία, προς την κυβέρνηση αλλά και προς τους φοιτητές μας, διότι αν και τώρα δεν παίξουμε τον παιδαγωγικό και καθοδηγητικό μας ρόλο θα κατηγορηθούμε για δεύτερη φορά ως ενδοτικοί και ριψάσιδες.

Ο λόγος και η μελωδία χρωμάτισαν τον εορτασμό της 28^{ης} Οκτωβρίου

Μέναν πρωτότυπο τρόπο γιόρτασε φέτος το Α.Π.Θ. την 26η και 28η Οκτωβρίου, την τριπλή γιορτή, την ημέρα προς τιμή του πολιούχου της πόλης Αγίου Δημητρίου, την επέτειο της απελευθέρωσης της πόλης το 1912 και την επέτειο του έπους του '40.

Με το χαρακτηριστικό τίτλο «πόλεμος και λόγος» το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης έδωσε χρώμα στον τριπλό εορτασμό μέσα από το λόγο 9 επιτίμων διδασκόντων του: του Γιώργου Βαφόπουλου, του Γιώργου Σεφέρη, του Οδυσσέα Ελύτη, της Ζωής Καρέλλη, του Γιάννη Ρίτσου, του Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη, του Μανόλη Αναγνωστάκη, του Ιάκωβου Καμπανέλλη και του Μίκη Θεοδωράκη.

Με λόγο και κίνηση, διδάσκοντες και φοιτητές του Τμήματος Θεάτρου του Α.Π.Θ. ζωντάνεψαν το παρελθόν συνδέοντάς το με το παρόν. Η μελωδία και οι νότες από τη χορωδία του Τμήματος Μουσικών Σπουδών υπό τη διεύθυνση της Τρισεύγηνς Καλοκύρη, τη «Χορωδία Γιάννης Μάντακας» υπό τη διεύθυνση του Πέτρου Μπεκιαρίδη και την Ορχήστρα του Α.Π.Θ. υπό τη διεύθυνση του Δημήτρη Δημόπουλου αγκάλιασαν το λόγο προσφέροντας μια σπάνια ηχητική και οπτική σύνθεση.

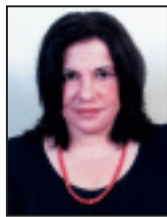
Τον εορτασμό άνοιξε με ένα σύντομο λόγο για τη δημοκρατία και τις αξίες ο πρύτανης του Α.Π.Θ. Γιάννης Αντωνόπουλος,

Χριστουγεννιάτικες νότες πλημμύρισαν το πανεπιστήμιο

*Μια μαγευτική βραδιά με
χριστουγεννιάτικες μελωδίες
στο πανεπιστήμιο.*

Γέμισε νότες παραμονές Χριστουγέννων το πανεπιστήμιο, νότες από την ορχήστρα του Α.Π.Θ. και τη χορωδία του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, που έδωσαν εορταστικό χρώμα στη χριστουγεννιάτικα στολισμένη Αίθουσα Τελετών. Το κοινό αποτελούμενο από πανεπιστημιακούς και φοιτητές γέμισε την αίθουσα και παρακολούθησε σε άψογη εκτέλεση έργα του Μπαχ, Μπετόβεν, Ροσίνι και Τσαϊκόφσκι. Ο κ. Δημόπουλος, διευθυντής της ορχήστρας του Α.Π.Θ. και η κα Καλοκύρη, διευθύντρια της χορωδίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, συντόνισαν μια λαμπρή παράσταση, χαρίζοντας μια γιορτινή βραδιά στην πανεπιστημιακή κοινότητα.

της **Στέλλας Λάββα**
λέκτορα
του Τμήματος Εικαστικών
& Εφαρμοσμένων Τεχνών

Στους χώρους όπου η τέχνη συναντά την εκπαίδευση

Η Σχολή Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε με το Π.Δ.169/84, με ταυτόχρονη σύσταση τριών τμημάτων:

- ▶ Το Τμήμα Εικαστικών & Εφαρμοσμένων Τεχνών (τηλ. Γραμματείας 2310/995066-995073).
- ▶ Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών (τηλ. Γραμματείας 2310/991801-991819).
- ▶ Το Τμήμα Θεάτρου (τηλ. Γραμματείας 2310/992124-992125).

Βασικό πρόβλημα της σχολής παραμένει το κτιριακό, καθώς οι εγκαταστάσεις δύο Τμημάτων είναι διασκορπισμένες σε περισσότερα σημεία της πόλης.

Οι χώροι διδασκαλίας του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών μοιράζονται ανάμεσα στα ΠΡΟΚΑΤασκευασμένα κτίρια του Α.Π.Θ., στο κτίριο επί της οδού Π. Μελά 40 [1ος/4ος/5ος όροφος], καθώς και στις εργαστηριακές εγκαταστάσεις σε Σταυρούπολη και Θέρμη.

Αντιστοίχως, το Τμήμα Θεάτρου μοιράζεται ανάμεσα στα ΠΡΟΚΑΤασκευασμένα κτίρια του Α.Π.Θ., στο κτίριο της οδού Π. Μελά 40 [3ος όροφος] και στο κτίριο επί της Εγνατίας οδού 122, όπου έχει διαμορφωθεί και μια θεατρική αίθουσα για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του Τμήματος. Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών, από το Φεβρουάριο του 2002, στεγάζεται στη Θέρμη.

*Μια σύντομη παρουσίαση της
Σχολής Καλών Τεχνών του
Α.Π.Θ. με τα τρία τμήματα που
διαθέτει και αγκαλιάζουν τις
εικαστικές τέχνες, τη μουσική
και την υποκριτική.*

ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Η απεικόνιση της πνευματικής δημιουργίας

Προετοιμασία πτυχιακής εργασίας στο Τμήμα Εικαστικών
και Εφαρμοσμένων Τεχνών (αρχείο Γ. Κατσάγγελου).

Το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών λειτουργεί από το πανεπιστημιακό έτος 1984-85. Διαθέτει:

- πέντε εργαστήρια ζωγραφικής,
- ένα εργαστήριο Γλυπτικής και
- ένα εργαστήριο Χαρακτικής.

Το διδακτικό και ερευνητικό έργο γίνεται από 19 μέλη Δ.Ε.Π. και επιστήμονες βάσει του Π.Δ. 407/80. Στο τμήμα υπηρετούν και 7 Ε.Τ.Ε.Π.

Η εισαγωγή των φοιτητών γίνεται με ειδικές εξετάσεις στα μαθήματα Ζωγραφική Ι (σχέδιο) και Ζωγραφική ΙΙ (χρώμα) και με κατατακτήριες εξετάσεις, επιπλέον και στο γνωστικό αντικείμενο Ιστορία της Τέχνης. Η φοίτηση είναι πενταετής. Η κατάρτιση μέσω των εργαστηριακών και θεωρητικών μαθημάτων συμπληρώνεται με την εκπόνηση πτυχιακής εργασίας. Απονέμεται ενιαίο πτυχίο με τρεις κατευθύνσεις

- ζωγραφική,
- γλυπτική και
- χαρακτική.

Συνεργασίες με πανεπιστήμια της Ευρώπης (μέσω των προγραμμάτων Erasmus/Socrates) και των Βαλκανίων (μέσω διμερών σχέσεων), δίνουν σε διδάσκοντες και φοιτητές τη δυνατότητα ποικίλων εκπαιδευτικών δράσεων (διεθνείς καλλιτεχνικές συναντήσεις/Διδυμότητες, κ.ά.). Σημαντικά βραβεία και διακρίσεις απονεμήθηκαν στους φοιτητές του τμήματος και στις Μπιενάλε των Φοιτητών των Ανώτατων Σχολών Καλών Τεχνών Ελλάδας (2000/02). Ο παλιότερος θεσμός της έκθεσης αποφοίτων ενεργοποιήθηκε πάλι από φέτος (2003) στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης με μεγάλη επιτυχία.

Οι εγκαταστάσεις της Σχολής Καλών Τεχνών στη Θέρμη.

Στους προέδρους των τριών τμημάτων της σχολής, καθηγητή Ι. Φωκά (Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών), καθηγητή Δ. Γιάννου (Μουσικών Σπουδών) και καθηγητή Ν. Παπανδρέου (Θεάτρου), καθώς και στους προϊστάμενους γραμματείας των τμημάτων, κ. Γ. Μανάβη-Βλάχου (Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών), κ. Ν. Μαγουλά (Μουσικών Σπουδών) και κ. Μ. Τοπαλοπούλου (Θεάτρου) θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες για τις πληροφορίες και τη βοήθεια που μου παρείχαν.

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η μελωδία, ο ρυθμός και η αρμονία του ήχου

Η κεντρική είσοδος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών στις εγκαταστάσεις της Θέρμης.

Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών λειτουργεί από το πανεπιστημιακό έτος 1985-86 διανύοντας φέτος το δέκατο ένατο χρόνο της λειτουργίας του. Αριθμεί 11 μέλη Δ.Ε.Π., 5 Ε.Ε.Δι.Π. και 4 Ε.Τ.Ε.Π. Επίσης διδάσκουν στο τμήμα ειδικοί επιστήμονες βάσει του Π.Δ.407/80, σε όλες τις βαθμίδες.

Η εισαγωγή των φοιτητών στο τμήμα γίνεται με πανελλαδικές εξετάσεις από όλες τις κατευθύνσεις και ύστερα από την επιτυχή εξέταση των υποψηφίων σε δύο ειδικά μαθήματα, την Αρμονία και τον Έλεγχο Μουσικών Ακουστικών Ικανοτήτων, καθώς και με κατατακτήριες εξετάσεις, επιπλέον και στο γνωστικό αντικείμενο Περιγραφή Εναρμόνισης.

Το ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών του τμήματος διαρθρώνεται σε 10 εξάμηνα, ενώ η ευρωπαϊκή διάσταση των σπουδών προάγεται με συνεργασίες στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών καθώς και μέσω του προγράμματος ανταλλαγών Erasmus/Socrates με 15 ξένα πανεπιστήμια.

Μετά το πέρας των σπουδών χορηγείται ενιαίο πτυχίο με δύο κατευθύνσεις:

- μουσικολογίας και μουσικοπαιδαγωγικής, και
- σύνθεσης

Η πολιτιστική δράση του τμήματος είναι πολύ αξιόλογη. Το 1994 ιδρύθηκε από την Τρισεύγενη Καλοκύρη η Χορωδία του Τμήματος με ρεπερτόριο που εκτείνεται από την αρχαία ελληνική μουσική και τις αρχές της πολυφωνίας (9ος αιώνας) μέχρι τις μέρες μας. Σήμερα θεωρείται μια από τις πιο σημαντικές χορωδίες της χώρας, έχοντας ήδη στο ενεργητικό της

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΟΥ

Θεατρική παράσταση
φοιτητών
του Τμήματος Θεάτρου.

Η έκφραση της δραματικής τέχνης

Το Τμήμα Θεάτρου άρχισε την εκπαιδευτική του λειτουργία το πανεπιστημιακό έτος 1992-93. Σήμερα αριθμεί 11 μέλη Δ.Ε.Π., 2 Ε.Ε.Δι.Π. και 4 Ε.Τ.Ε.Π., ενώ παράλληλα διακεκριμένοι καλλιτέχνες του θεάτρου προσφέρουν διδακτικό έργο με συμβάσεις του Π.Δ.407/80.

Η εισαγωγή των φοιτητών στο Τμήμα Θεάτρου γίνεται με το σύστημα των πανελληνίων εξετάσεων, καθώς και με κατατακτήριες εξετάσεις για τους πτυχιούχους των Α.Ε.Ι. και συναφών ειδικοτήτων των Τ.Ε.Ι. Η φοίτηση είναι πενταετής. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 63 θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα και μια διπλωματική εργασία.

Ο κορμός των υποχρεωτικών μαθημάτων αποτελεί ένα συνδυασμό της βασικής θεατρολογικής κατάρτισης με πλευρές της καλλιτεχνικής πρακτικής και της διδακτικής του θεάτρου. Το χορηγούμενο πτυχίο είναι ενιαίο, αλλά μέσα από το σύστημα των επιλεγόμενων μαθημάτων δίνεται η δυνατότητα μιας άτυπης, αλλά απολύτως ουσιαστικής ειδίκευσης (θεατρολογία, σκηνογραφία-ενδυματολογία, υποκριτική).

Επτά συνεργασίες με ξένα πανεπιστήμια στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών, καθώς και του προγράμματος Erasmus/Socrates δίνουν σε διδάσκοντες και διδασκόμενους τη δυνατότητα μετακίνησης σε εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις του Τμήματος Θεάτρου είναι αξιόλογες. Εκτός από την κοινή για τα τρία τμήματα συμμετοχή στην ετήσια εκδήλωση «Ημέρες Έκφρασης και Δημιουργίας» του Ιδρύματος «Μελίνα Μερκούρη», αξίζει να αναφερθούν η μεγάλη έκθεση σκηνογραφίας στο Τελλόγλειο, η συμμετοχή στο ετήσιο βαλκανικό φεστιβάλ πανεπιστημιακού θεάτρου (Skomrahi/Σκόπια) και η συμμετοχή στη διεθνή έκθεση σκηνογραφίας Quadrennial 2003 της Πράγας.

Έκθεση κοστούμιών
στο Τμήμα Θεάτρου.

πολυάριθμες εκδηλώσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Παράλληλα λειτουργεί και το Μουσικό Πολύτροπο υπό τη διεύθυνση (μουσική διδασκαλία, οργάνωση και εποπτεία) του επίκουρου καθηγητή Γ. Καϊμάκη με πολλές συναυλίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Ο Σύλλογος Φοιτητών του τμήματος έχει να επιδείξει πλούσια δράση, που περιλαμβάνει αυτόνομα μουσικά σύνολα, αλλά και ενεργή συμμετοχή στις «Ημέρες Έκφρασης και Δημιουργίας» του Συλλόγου Φίλων του Ιδρύματος «Μελίνα Μερκούρη» και στη Φοιτητική Εβδομάδα. Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει στο περιοδικό «Μουσικοτροπίες»: Πρόκειται για ...παγκόσμιο φαινόμενο συνεχούς (από το 1989) περιοδικής έκδοσης με αποκλειστική πρωτοβουλία και ευθύνη των φοιτητών. Περιέχει πρωτότυπα άρθρα, μεταφράσεις και αφιερώματα σε μουσικούς διεθνούς φήμης.

Βιβλιοθήκες. Μουσεία γνώσης, τόποι ανάγνωσης

Από τις αρχαιότερες βιβλιοθήκες των αιγυπτιακών ναών γεμάτες παπύρους, στη Σχολή του Αριστοτέλη (που η εκτεταμένη έρευνά του στους τομείς της φιλοσοφίας, της ιστοριογραφίας, της ποίησης και των θετικών επιστημών βασίστηκε, μεταξύ άλλων, σε μια πολύ μεγάλη συλλογή βιβλίων), στη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας (όπου δέσποζε η επιγραφή «Ψυχής Ιατρείον»), στις βιβλιοθήκες της Περγάμου, της Αντιόχειας, της Ρώμης, του Βυζαντίου. Πυρκαγιές, λεηλασίες, αρπαγές έπληξαν και εξαφάνισαν τον βιβλιακό πλούτο της αρχαιότητας. Η ίδρυση, καταστροφή και επανίδρυση βιβλιοθηκών σηματοδοτεί τη μάταια προσπάθεια του αρχαίου κόσμου να διασώσει τις μεγάλες συλλογές των βιβλίων του.

Ζούμε άραγε σήμερα αυτό το τέλος της εποχής των βιβλιοθηκών; Η νέα εκπαιδευτική τεχνολογία θα φέρει ριζικές ανατροπές στην αποθήκευση των γνώσεων και κατά συνέπεια στον τρόπο πρόσβασης σε αυτές; Σε μια εποχή όπου ο «χώρος» πάει να αποσπαστεί από τον «τόπο», μια και επιτρέπει, ή μάλλον επιβάλλει, σχέσεις από απόσταση, ποιά θα είναι το μέλλον της συλλογικής αυτής συγκέντρωσης τόμων;

Ευτυχώς, το πανεπιστήμιο ως ίδρυμα ακόμα πατάει σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία, και όχι «εικονική» που τη διατρέχουν οι επιρροές από τα πέρατα σαν παρουσίες φαντασμάτων. Πάμε λοιπόν στη βιβλιοθήκη για διάβασμα, για έρευνα σε βάσεις δεδομένων, για δανεισμό, για ενημέρωση, για συζήτηση, για ανθρώπινη παρουσία. Και μετά – για έναν καφέ...

Είναι 8.30 και είμαι ήδη καθισμένος μπροστά στον υπολογιστή μου. Ο χρόνος περιορισμένος, οι απαιτήσεις υψηλές και εγώ καλούμαι να ενημερωθώ εν τάχει, προκειμένου να έχω μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις τελευταίες εξελίξεις στον κλάδο μου. Τι θα κάνω; Η απάντηση στον προβληματισμό μου είναι απλή επειδή ευτυχώς τα τελευταία χρόνια κάτι έχει αλλάξει. Θα πάω στη βιβλιοθήκη από όπου μπορώ να έχω ηλεκτρονική πρόσβαση στα σημαντικότερα περιοδικά και μέσα σε λίγες μέρες θα έχω όποιο βιβλίο χρειάζομαι σε όποια βιβλιοθήκη του κόσμου κι αν βρίσκεται.

Από το Μεσαίωνα στην Αναγέννηση των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών

Τα τελευταία χρόνια αξιοσημείωτες αλλαγές έχουν συντελεστεί στον τομέα των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Σ' αυτό το πλαίσιο, ριζική ανασυγκρότηση χαρακτηρίζει τις υποδομές και την οργάνωση των βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ., τόσο της κεντρικής όσο και των περιφερειακών. Πριν κάποια χρόνια οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι, αρτηριοσκληρωτικές καταστάσεις και νοοτροπία δημοσίων υπαλλήλων έκαναν τις βιβλιοθήκες να φυτοζωούν, να μοιάζουν περισσότερο με αποθήκες βιβλίων παρά να αποτελούν κομβικά σημεία γνώσης και πληροφόρησης που θα μπορούσαν να καλύψουν τις ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η «ανακάλυψη» ενός θησαυρού

Την αναστροφή αυτής της κατάστασης στις 43 βιβλιοθήκες των επιμέρους τμημάτων του πανεπιστημίου, καθώς και της Κεντρικής Βιβλιοθήκης, κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν ο τότε πρόεδρος της επιτροπής εποπτείας βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ. καθηγητής Δημήτρης Βλάχος και τα μέλη της επιτροπής. Απαραίτητη για την αλλαγή της ισχύουσας κατάστασης ήταν η εξεύρεση κονδυλίων. Το 1997 το πρώτο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) ήρθε να δώσει και ουσιαστική πλέον διάσταση στις επιδιώξεις και τους οραματισμούς της επιτροπής. Τα 2,3 δις δραχμές αποτέλεσαν τον κινητήριο μοχλό

Ρεπορτάζ

Ευγενία Πατρώνη
Κατερίνα Παλιγιάννη

Ατελείωτες ανθρωπώρες για το επιθυμητό αποτέλεσμα

Η θεαματική αλλαγή που διαπιστώνει κανείς στη λειτουργία των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών οφείλεται σε μια πλειάδα ανθρώπων, από το βιβλιοθηκονόμο ως τον προϊστάμενο, που κατανάλωσαν ατελείωτες ανθρωπώρες για να πετύχουν το σημερινό αποτέλεσμα.

Ψυχή αυτού του έργου υπήρξαν ο καθ. **Δ. Βλάχος** που έχει βγει πλέον στη σύνταξη και ο καθ. **Κ. Μανωλίκας** που τον έχει σήμερα αντικαταστήσει. Ο πρώτος υπήρξε πρόεδρος της επιτροπής βιβλιοθηκών κατά τη διάρκεια του πρώτου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και ο δεύτερος πρόεδρος της ίδιας επιτροπής στη διάρκεια του δεύτερου.

Κοντά τους ένα πλήθος ανθρώπων εργάστηκε με επιμονή επί αρκετά χρόνια. Χωρίς τη δική τους συμμετοχή το τοπίο των βιβλιοθηκών θα απείχε ακόμη πολύ από τα ευρωπαϊκά πρότυπα, διότι πέρα από την οικονομική ενίσχυση, οι βιβλιοθήκες έχουν ανάγκη και από την προσφορά των εργαζομένων. Η έμπνευση και η συνεχής μέριμνα είναι αυτές που καθιστούν τις βιβλιοθήκες ζωντανά και οργανικά τμήματα της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Ο πρόεδρος
της επιτροπής
βιβλιοθηκών κατά τη
διάρκεια του πρώτου
Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. καθ. Δ.
Βλάχος.

Ο πρόεδρος
της επιτροπής
βιβλιοθηκών κατά τη
διάρκεια του δεύτερου
Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. καθ. Κ.
Μανωλίκας.

για την αναβάθμιση των υποδομών και τη δημιουργία προσβάσεων σε ηλεκτρονικές βιβλιογραφικές πληροφορίες.

Η αναβάθμιση των υποδομών αποκρυσταλλώνεται στη δημιουργία νέου κτιρίου για την Κεντρική Βιβλιοθήκη, η αναγκαιότητα του οποίου ήταν αδιαμφισβήτητη, στην ανακαίνιση του παλιού, «γερασμένου» κτιρίου, στη διαμόρφωση ενός λειτουργικού αναγνωστηρίου και στη συντήρηση των 43 βιβλιοθηκών των τμημάτων. Πέρα από τις κτιριακές εγκαταστάσεις κρίσιμη ήταν η πρόσληψη ειδικών βιβλιοθηκονόμων και η εκπαίδευση του υπάρχοντος προσωπικού που κλήθηκαν να καταλογογραφήσουν αναδρομικά τα περίπου 800.000 βιβλία της πανεπιστημιακής κοινότητας, τα οποία είχαν διασκορπιστεί τυχαία ή σκόπιμα εντός και εκτός του πανεπιστημιακού χώρου. Στη διάρκεια αυτής της προσπάθειας το προσωπικό βρέθηκε μπροστά σε συλλογές θησαυρούς, η ύπαρξη και η αξία των οποίων μέχρι τότε ήταν άγνωστη.

Αναφορικά με τη δημιουργία ηλεκτρονικής βιβλιογραφίας, χάρη στα χρήματα του πρώτου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. υλοποιήθηκε η ψηφιοποίηση των καταλόγων των βιβλίων του Α.Π.Θ., καθώς επίσης δόθηκε η δυνατότητα, με τη χρήση κατάλληλων λογισμικών και τον εξοπλισμό των βιβλιοθηκών με ηλεκτρονικούς υπολογιστές

για πρόσβαση σε διεθνείς βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων. Στον τομέα των περιοδικών συντελέστηκαν επίσης εξαιρετικές αλλαγές. Μέσω του δικτύου που συνδέει τις περιφερειακές βιβλιοθήκες όλων των τμημάτων με την κεντρική, καθώς και με τη συμμετοχή στην κοινοπραξία που καλύπτει όλα τα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. της χώρας, φοιτητές και καθηγητές έχουν πρόσβαση σε 4.925 τίτλους περιοδικών και πληθώρα ψηφιακών δίσκων (cd-roms) και εκπαιδευτικούς οδηγούς.

Το μεγάλο άλμα

Το έργο της ανάπτυξης των υποδομών και της εξασφάλισης σύγχρονων βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας

Όλα τα περιοδικά στην οθόνη σας

Δυνατότητα πρόσβασης σε 7.200 επιστημονικά περιοδικά των μεγαλύτερων εκδοτών σε όλο τον κόσμο μπορούν να έχουν τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας σε όλη την Ελλάδα.

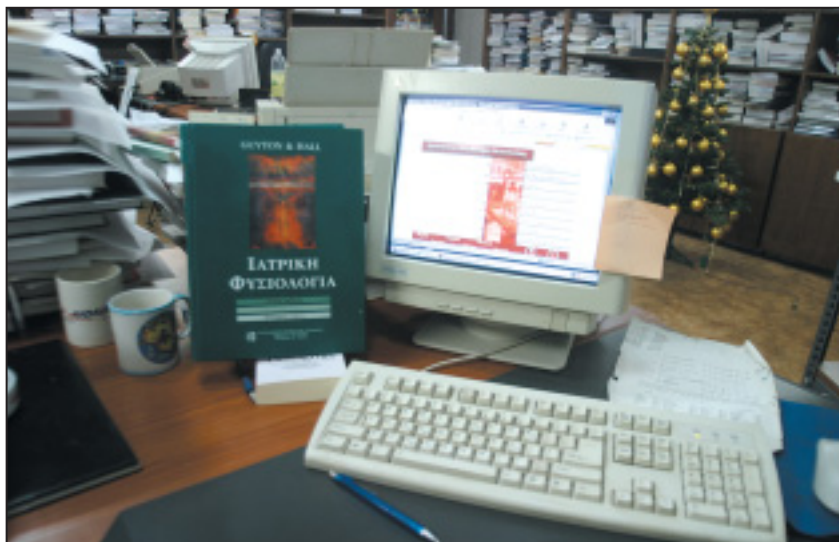
Η δυνατότητα αυτή επιτυγχάνει μέσω της HEAL-LINK (Hellenic Academic Libraries Link) στο δικτυακό τόπο:

<http://www.heal-link.gr>

Μέσω της ιστοσελίδας η αναζήτηση μπορεί να γίνει είτε με θεματικά, είτε με λέξη-κλειδί, είτε με τον τίτλο του περιοδικού. Προσφέρει ακόμη δυνατότητα προσαρμογής της σελίδας ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη, καθώς και δυνατότητα ειδοποίησης, όταν προστίθενται νέοι τίτλοι στη θεματική κατηγορία που ενδιαφέρει τον ερευνητή.

Η κοινοπραξία των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών ξεκίνησε το 1999 ως ένα από τα έργα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι, για την δικτύωση των βιβλιοθηκών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με υπεύθυνο ίδρυμα το Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Το Α.Π.Θ. (και ειδικότερα η βιβλιοθήκη των Τμημάτων Φυσικής και Πληροφορικής) ανέλαβε το υποέργο για την υλοποίηση της συνεργασίας των ιδρυμάτων, στον τομέα της πρόσβασης σε επιστημονικά περιοδικά.

Σήμερα η συλλογή περιοδικών (ηλεκτρονικών και εντύπων) του Α.Π.Θ. μπορεί να συγκριθεί επάξια με τα μεγαλύτερα ιδρύματα του εξωτερικού.

συνεχίστηκε με την έλευση του τρίτου κοινοτικού πλαισίου στήριξης. Με το χρηματοδοτικό πρόγραμμα του δεύτερου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. εντάθηκαν οι προσπάθειες να βασιστεί η λειτουργία των βιβλιοθηκών σε νέες μεθόδους, καρπούς της σύγχρονης τεχνολογίας. Έτσι, αφενός συνεχίστηκε η αναδρομική καταλογογράφηση με αποτέλεσμα τη βελτίωση της βιβλιογραφικής βάσης, η οποία πλέον περιλαμβάνει 810.000 τόμους, ενώ ταυτόχρονα άρχισε να υλοποιείται πρόγραμμα ποιοτικής αναβάθμισης της. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε η μεταφορά της κύριας συλλογής στο νέο κτίριο ενώ σπάνιες συλλογές-δωρεές συγκαταλέγονται στο δυναμικό της κεντρικής βιβλιοθήκης. Φυσικά δε θα μπορούσε να λείπει η εκπαίδευση του προσωπικού στα νέα δεδομένα που απαιτούν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης και ήταν απαραίτητη για την εύρυθμη διαχείριση των νέων υποδομών.

Οι βιβλιοθήκες του πανεπιστημίου

Θεολογική Σχολή

- Θεολογική Σχολή
Ισόγειο Θεολογικής Σχολής
☎ 2310/99-6690, 99-6691, 99-6694

Φιλοσοφική Σχολή

- Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας Μεσαιωνικών & Νεολ. Σπουδών
2^{ος} όρ. νέου κτιρίου Φιλοσοφικής Σχολής
☎ 2310/99-7027, 99-7037
- Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας Κλασικών Σπουδών
2^{ος} όρ. νέου κτιρίου Φιλοσοφικής Σχολής
☎ 2310/99-7057
- Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας Γλωσσολογίας
2^{ος} όρ. παλιού κτιρίου Φιλοσοφικής Σχολής
☎ 2310/99-7409

- Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Τομέας Νεότερης & Συγχρ. Ιστορίας
4^{ος} όρ. νέου κτιρίου Φιλοσοφικής Σχολής
☎ 2310/99-7183
- Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Τομέας Μεσαιωνικής & Βυζαντινής Ιστορίας
4^{ος} όρ. νέου κτιρίου Φιλοσοφικής Σχολής
☎ 2310/99-7247
- Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Τομέας Ιστορίας Τέχνης & Αρχαιολογίας
3^{ος} όρ. νέου κτιρίου Φιλοσοφικής Σχολής
☎ 2310/99-7298, 99-7268
- Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Τομέας Φιλοσοφίας
1^{ος} όρ. παλιού κτιρίου Φιλοσοφικής Σχολής
☎ 2310/99-7323

Κάναμε ένα σημαντικό βήμα. Ας μην το αφήσουμε να χαθεί...

«Τα τελευταία χρόνια έχουν επιτευχθεί πολλά σε σχέση με την εξυπηρέτηση των χρηστών, ωστόσο κάποιες λεπτομέρειες δυσχεραίνουν το έργο μας. Μια τέτοια είναι η συνεργασία σε επίπεδο προσωπικού βιβλιοθηκών, δεδομένου του πολύ μεγάλου αριθμού των βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ.», επισημαίνουν βιβλιοθηκονόμοι.

Ιδιαίτερης φροντίδας, σύμφωνα πάλι με εργαζομένους, χρήζουν οι συλλογές θησαυροί που χρονολογούνται από τον 15ο αιώνα. Για πολλά χρόνια ήταν εγκαταλελειμμένοι σε αποθήκες, φυλάσσονται όμως πλέον σε κατάλληλους χώρους. Δεν αρκεί όμως αυτό για τη διαφύλαξη των βιβλίων. Σαφής κανονισμός σχετικά με τη δυνατότητα των χρηστών να έχουν πρόσβαση σε αυτά αλλά και διαρκής φροντίδα, όπως απεντόμωση, είναι απαραίτητα προκειμένου οι θησαυροί του Α.Π.Θ. να μένουν αναλλοίωτοι.

Αφετέρου, η δεύτερη κατεύθυνση του δεύτερου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ήταν η παροχή νέων υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό αναδιοργανώθηκε ο εσωτερικός διαδανεισμός και αναπτύχθηκε ο εξωτερικός διαδανεισμός παρέχοντας τη δυνατότητα στους χρήστες να αναζητούν και να αποκτούν βιβλία από ένα δίκτυο βιβλιοθηκών που περιελάμβανε σημαντικό αριθμό ξένων βιβλιοθηκών. Έτσι, όσον αφορά στην ηλεκτρονική πληροφόρηση ένα σπουδαίο άλμα είχε επιτευχθεί.

Μια άλλη καινοτομία αφορά στη δημιουργία εκπαιδευτικών πακέτων και την αξιοποίηση της «γκρίζας» βιβλιογραφίας, δηλαδή διδακτορικών διατριβών, διπλωματικών και άλλων εργασιών. Η αξιοποίηση του ερευνητικού έργου παρέχει μια νέα δυναμική στην ερευνητική διαδικασία και προβολή της ελληνικής βιβλιογραφικής παραγωγής. Ταυτόχρονα δημιουργήθηκε βάση ψηφιοποιημένων άρθρων εφημερίδων και

- Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής,
Τομέας Παιδαγωγικής
1^{ος} όρ. παλιού κτιρίου Φιλοσοφικής
Σχολής
☎ 2310/99-7329

- Τμήμα Ψυχολογίας
2^{ος} όρ. παλιού κτιρίου Φιλοσοφικής
Σχολής
☎ 2310/99-7339

- Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας
3^{ος} όρ. νέου κτιρίου Φιλοσοφικής
Σχολής
☎ 2310/99-7459

- Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας
ισόγειο παλιού κτιρίου Φιλοσοφικής
Σχολής
☎ 2310/99-7539

- Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας &
Φιλολογίας
2^{ος} όρ. παλιού κτιρίου Φιλοσοφικής
Σχολής
☎ 2310/99-7558, 99-7548

- Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας
υπόγειο νέου κτιρίου Φιλοσοφικής
Σχολής
☎ 2310/99-7509

Σχολή Θετικών Επιστημών

- Τμήμα Βιολογίας
ισόγειο νέου κτιρίου ΣΘΕ
☎ 2310/99-8388
- Τμήμα Γεωλογίας
ισόγειο νέου κτιρίου ΣΘΕ
☎ 2310/99-8588
- Τμήμα Μαθηματικό
3^{ος} όρ. παλιού κτιρίου ΣΘΕ
☎ 2310/99-7229, 99-8424
- Τμήμα Φυσικής/Πληροφορικής
ισόγειο νέου κτιρίου ΣΘΕ
☎ 2310/99-8208
- Τμήμα Χημείας
ισόγειο νέου κτιρίου Χημικού
☎ 2310/99-7837

Σχολή Νομικών & Οικονομικών Επιστημών

- Τμήμα Νομικής
3^{ος} όρ. κτιρίου ΝΟΕ
☎ 2310/99-6548, 99-6544
- Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
1^{ος} όρ. κτιρίου Νομικής
☎ 2310/99-6439

Πολυτεχνική Σχολή

- Τμήμα Γενικό
ισόγειο πτέρυγας Τοπογράφων
☎ 2310/99-5976
- Τμήμα Αρχιτεκτόνων
1^{ος} όρ. κεντρικής πτέρυγας
☎ 2310/99-5549, 99-5439
- Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών &
Μηχανικών Η/Υ
1^{ος} όρ. κτιρίου Δ
☎ 2310/99-6296

περιοδικών της περιόδου 1976-2000. Τέλος, η προσπάθεια συστηματοποίησης του εποπτικού και συνοδευτικού υλικού της διδασκαλίας ενσωματώθηκε στη δημιουργία εκπαιδευτικών πακέτων (Coursepacks) σε ενιαία ηλεκτρονική βάση, που μπορεί να χρησιμοποιείται από έναν αξιόλογο αριθμό χρηστών.

Στην πράξη, τα εκπαιδευτικά πακέτα παρέχουν τη δυνατότητα κοινοποίησης ανακοινώσεων, βιβλιογραφίας, εξεταστικής ύλης, βοηθητικού υλικού, πληροφορίες για το διδάσκοντα, επικοινωνία φοιτητών με τους διδάσκοντες ή μεταξύ τους μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Το λειτουργικό περιβάλλον που φιλοξενεί τα ηλεκτρονικά μαθήματα είναι το «blackboard» (το οποίο διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://blackboard.lib.auth.gr>).

Εν αμφιβόλω, εάν...

Το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II πρόκειται να ολοκληρωθεί το 2006. Ένα μεγάλο μέρος των έργων που έχουν δρομολογηθεί βρίσκεται σε εξέλιξη. Τα νέα δεδομένα που θα προέλθουν από την επίτευξη των στόχων των δύο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ασφαλώς θα θέτουν τις βιβλιοθήκες του Α.Π.Θ. σε πολύ καλύτερα επίπεδα σε σχέση με πριν και θα τις αναδεικνύουν σε βιβλιοθήκες υψηλών προδιαγραφών, πολύ κοντά στα ευρωπαϊκά δεδομένα. Ένα μεγάλο ζήτημα όμως προκύπτει σχετικά με τη συντήρηση των υποδομών, των υπηρεσιών, και το συνεχή εκσυγχρονισμό τους μετά το πέρας των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών πακέτων. Τα λειτουργικά έξοδα θα έχουν αυξηθεί, καθώς θα έχει αυξηθεί ο όγκος των υλικών και λογισμικών υποδομών, ενώ η βιωσιμότητά τους θα τεθεί εν αμφιβόλω εάν σημαντικά κονδύλια δεν εξασφαλισθούν εκ νέου.

Το μέλλον των βιβλιοθηκών προβληματίζει έντονα, δεδομένου ότι τα χρήματα από το Υπουργείο Παιδείας που προορίζονται για τις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, πριν την έλευση των ευρωπαϊκών πακέτων, δεν επαρκούν για τη συντήρηση, ανάπτυξη και συνεχή αναβάθμιση των βιβλιοθηκών στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού συναγωνισμού.

Οι βιβλιοθήκες του πανεπιστημίου

- Τμήμα Χημικών Μηχανικών
3^{ος} όρ. κτιρίου Β
☎ 2310/99-6161
- Τμήμα Αγρ. & Τοπογρ. Μηχανικών
5^{ος} όρ. πτέρυγας Τοπογράφων
☎ 2310/99-6098
- Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών
1^{ος} όρ. πτέρυγας Πολιτικών
Μηχανικών
☎ 2310/99-5749
- Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών
5^{ος} όρ. πτέρυγας Τοπογράφων
☎ 2310/99-5428

Σχολή Επιστημών Υγείας

- Τμήμα Ιατρικής
κτίριο Οδοντιατρικής
☎ 2310/99-9339, 99-9278
- Τμήμα Οδοντιατρικής
υπόγειο κτίριο Οδοντιατρικής
☎ 2310/99-9433
- Τμήμα Φαρμακευτικής
3^{ος} όρ. νέου κτιρίου ΣΘΕ
☎ 2310/99-7638

Σχολή Γεωτεχνικών Επιστημών

- Τμήμα Κτηνιατρικής
Στ. Βουτυρά 11, 54627 Θεσ/νίκη
☎ 2310/99-4421
- Τμήμα Γεωπονίας
ισόγειο κτιρίου Γεωπονίας
☎ 2310/99-8668

Σχολή Καλών Τεχνών

- Τμήμα Εικαστικών &
Εφαρμοσμένων Τεχνών
Π. Μελά 40, 54622 Θεσσαλονίκη
☎ 2310/239186
- Τμήμα Θεάτρου
Εγνατίας 122, 54622 Θεσσαλονίκη
☎ 2310/99-2133, 99-2134
- Τμήμα Μουσικών Σπουδών
εγκαταστάσεις Θέρμης
☎ 2310/99-1812

Παιδαγωγική Σχολή

- Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής
Εκπαίδευσης
Αρχ. Μουσειού 29, 54640 Θεσ/νίκη

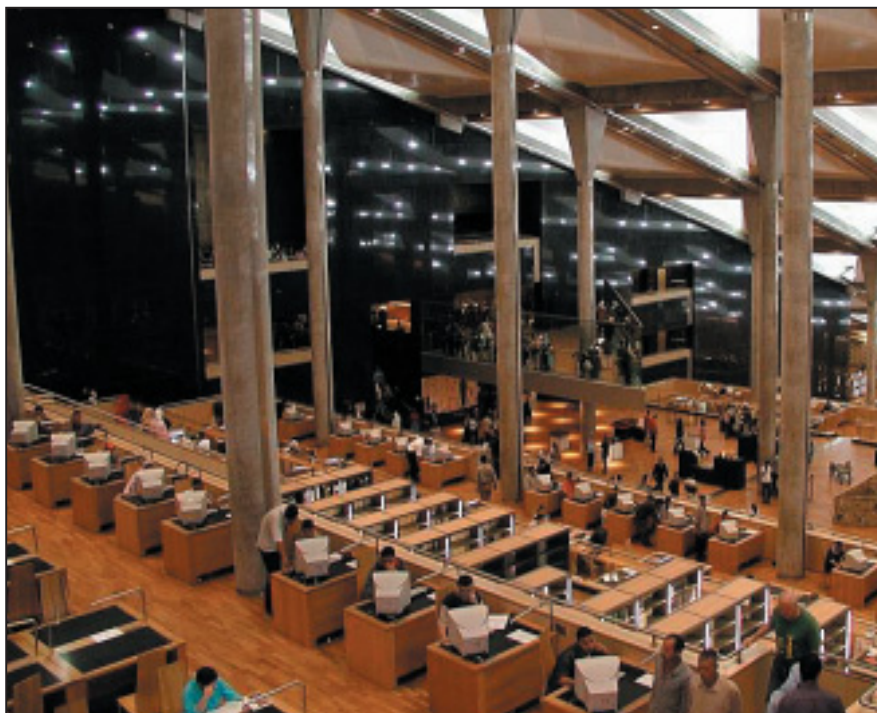
- Παιδαγωγικό Τμήμα Επιστημών
Προσχολικής Αγωγής και
Εκπαίδευσης
☎ 2310/99-5047
- Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής
Εκπαίδευσης (παράρτημα
Φλώρινας)
Τ.Θ. 21, 53100 Φλώρινα
☎ 23850/45112

Ανεξάρτητα τμήματα & μονάδες

- Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής
& Αθλητισμού
3ης Σεπτεμβρίου-Εγνατία
☎ 2310/99-2241
- Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής
& Αθλητισμού (παράρτημα Σερρών)
☎ 2310/99-1044, 23210/64806
- Τμήμα Δημοσιογραφίας & Μ.Μ.Ε.
Εγνατίας 46, 54625 Θεσ/νίκη
☎ 2310/99-2094
- Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών
κτίριο «Μέλισσα»
☎ 2310/99-2005

Η νέα βιβλιοθήκη
της Αλεξάνδρειας.

Η βιβλιοθήκη ως «κιβωτός της γνώσης του κόσμου», με την έννοια ότι ο,τιδήποτε υπάρχει σ' αυτήν αξίζει να διασωθεί. Επειδή κάθε βιβλίο, σε οποιαδήποτε γλώσσα και από οποιαδήποτε πολιτισμική παράδοση, είναι πολύτιμο ως εν δυνάμει πηγή ή ψηφίδα γνώσης απαραίτητης για να αποκτηθεί νέα γνώση, που αφορά στο παρελθόν, στο παρόν ή στο μέλλον.

Η βιβλιοθήκη είναι πολύτιμη

της **Ευαγγελίας Τρέσσου**

αναπλ. καθηγήτριας
του Παιδαγωγικού Τμήματος
Δημοτικής Εκπαίδευσης Α.Π.Θ.

Ένα βιβλίο, το οποιοδήποτε βιβλίο, το σε οποιαδήποτε γλώσσα βιβλίο, είναι για μας ιερό: Αυτό θα μπορούσε να είναι το μοτο της Οικουμενικής Βιβλιοθήκης των Πτολεμαίων, κρίνοντας τόσο από το εγχείρημά τους όσο και από τις σχετικές μαρτυρίες που έφτασαν ως τις μέρες μας. Εκεί, στην Οικουμενική Βιβλιοθήκη, συγκεντρώθηκαν εκατοντάδες χιλιάδες παπύρινα, όπως και κάθε άλλης μορφής «βιβλία», χαρακτηριστικά της πολιτισμικής παράδοσης του κάθε λαού: από τα ξύλινα βουδιστικά «βιβλία» ως τις μεγάλων διαστάσεων πήλινες πινακίδες και τις αναθεματικές στήλες των Βαβυλωνίων και των Χαλδαίων.

Στάϊκος, Κ., (2002)

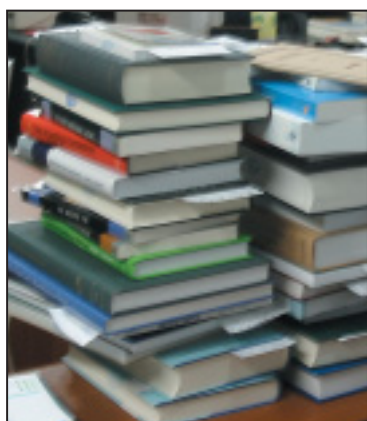
Η Ιστορία της Βιβλιοθήκης στον Δυτικό Κόσμο:
Από τον Μίνωα στην Κλεοπάτρα, Αθήνα, Κότινος.

Η βιβλιοθήκη είναι πολύτιμη και με μία άλλη έννοια, ως σωματική σχέση του αναγνώστη, μελετητή, ερευνητή με το σώμα της γνώσης, το βιβλίο. Η ιστορία της βιβλιοθήκης στο δυτικό πολιτισμό και η ιστορία η δική μας, των παλιότερων, με τη βιβλιοθήκη έχει αυτή τη σωματική σχέση. Είναι κίνηση, αφή, όραση και όσφρηση μαζί.

Η πρόθεση, η επιθυμία, η ανάγκη να βρεις πηγές πληροφοριών, να συγκρίνεις, να συνθέσεις για να προχωρήσεις τις σκέψεις σου στο θέμα που μελετάς σε βάζει σε μια διαδικασία «ταξιδιού». Εγκαταλείπεις τον προσωπικό σου χώρο για να βρεθείς με άλλους και άλλες στην κιβωτό της γνώσης. Και εκεί, περπατάς στους ειδικούς διαδρόμους για να εντοπίσεις τα βιβλία που σε ενδιαφέρουν, τα τραβάς από τα ράφια, τα ανοίγεις όλα μπροστά σου στον πάγκο μελέτης, ακούς το ξεφύλλισμά τους, αγγίζεις τις σελίδες, διαφορετική ποιότητα και ηλικία χαρτιού από βιβλίο σε βιβλίο, μυρίζεις την παλαιότητα του υλικού, διαβάζεις διαφορετικά τυπώματα. Στην επικοινωνία σου με τις γνώσεις μετέχουν όλες σου οι αισθήσεις. Μαθαίνεις, μέσα από ένα πολυσυλλεκτικό σύστημα πληροφόρησης.

Ο χώρος της βιβλιοθήκης

Ακόμη όμως η βιβλιοθήκη και ως οργανωμένη συλλογή βιβλίων και ως χώρος φύλαξης και ταξινόμησης συλλογών βιβλίων, ως ιδιωτική, δημόσια, ακαδημαϊκή, σχολική βιβλιοθήκη έχει ασφαλώς παιδαγωγικό χαρακτήρα. Η δομή της, η ταξινόμηση των βιβλίων σε

κατηγορίες και η οργάνωση των πηγών με τρόπο ώστε να μπορεί κανείς να εντοπίζει αυτό που τον ενδιαφέρει σε διαφορετικές κατηγορίες, είναι ένα μάθημα συστηματικής οργάνωσης πληροφοριών και μια σοφή «παγίδα» στις ατραπούς της έρευνας, της επίμονης και συστηματικής αναζήτησης της γνώσης. Αλλά και ως τόπος συνάντησης του άλλου, άγνωστου ή γνωστού, η ανταλλαγή ενδιαφερόντων, η κοινή αναζήτηση.

Όσο ψάχνει κανείς στα βιβλία να βρει απαντήσεις σε ερωτήματα που τον απασχολούν τόσο βυθίζεται στην έρευνα διαφορετικών παραμέτρων και διαφορετικών απόψεων για τον ίδιο παράγοντα, που του δίνουν μια σφαιρική άποψη για το θέμα που τον απασχολεί. Η εξοικείωση με τη βιβλιοθήκη είναι ο προθάλαμος της εξοικείωσης με την έρευνα. Όπως η εξοικείωση με τα βιβλία στα βιβλιοπωλεία είναι ο προθάλαμος της εξοικείωσης με τα βιβλία της βιβλιοθήκης.

Η βιβλιοθήκη αλλάζει

Η βιβλιοθήκη ως «κιβωτός της γνώσης του κόσμου», ως αρχιτεκτονική και ως εσωτερική δομή αλλάζει, όταν και ο κόσμος αλλάζει. Οι χώροι φύλαξης της σοφί-

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Οι τύποι... του τύπου και του e-τύπου

Το βιβλίο, καθώς και η οποιαδήποτε περιοδική ενημέρωση, δίνουν την αίσθηση της προσωπικής μόνιμης σχέσης, ίσως και της νοητικής αλληλεπίδρασης, ανάλογα με τη διάθεση και το βαθμό κριτικής που ο καθένας ασκεί. Τέτοια σχέση δε φαίνεται ότι μπορεί να οργανωθεί διά των λεωφόρων της πληροφορίας, ίσως επειδή η εικόνα της οθόνης δεν έχει τη μονιμότητα της έντυπης σελίδας.

του **Αναστάσιου Κ. Μάνθου**
καθηγητή Ιατρικής Α.Π.Θ.

Internet, sites, www, web page, email και πολλές άλλες παρόμοιες αύρας νεοελληνικές... πλέον λέξεις, έχουν καθιερωθεί στην καθημερινή μας ζωή και αποτελούν τμήμα του εντόνως χρηστικού λεξιλογίου μας. Για πολλές από αυτές έχουν δειλά υιοθετηθεί και αντίστοιχοι ελληνικοί όροι. Έτσι συνεχώς κερδίζουν σημεία οι αντίστοιχες λέξεις, Διαδίκτυο, ιστοσελίδα, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, και άλλες. Για αρκετούς, ή ίσως και πολλούς, ο ηλεκτρονικός τύπος είναι η αντίστοιχη Γουτεμβέργιανη επανάσταση της βρεφικής ηλικίας του νέου αιώνα, ή το προοίμιο των φανταστικών και αφάνταστων προσδοκιών που δημιουργεί η μόλις εκδιπλούμενη Σωτήρια τρίτη χιλιετία.

Διατυπώνεται από αρκετούς ο προβληματισμός για το διαφαινόμενο επισφαλές μέλλον του βιβλίου και της κλασικής έντυπης ενημέρωσης γενικότερα, εξαιτίας της διαδικτυακής ενημέρωσης και της ευχερούς πρόσβασης στις πηγές πληροφόρησης, καθώς και της αναδυόμενης τεχνικής δυνατότητας για εύκολη και χαμηλού κόστους χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου. Φαίνεται ότι η τάση χρήσεως του Διαδικτύου θα είναι συνεχώς αυξανόμενη, με επίπτωση τη διαρκώς μειούμενη χρήση βιβλίων και περιοδικών εκδόσεων, η οποία σύμφωνα με ακραίες προβλέψεις, μπορεί να φθάσει μέχρις εξαφανίσεώς τους και υποκαταστάσεώς τους από την οθόνη.

Συμπλήρωμα ή υποκατάστατο;

Από την άλλη πλευρά υπάρχει μεγάλη μερίδα χρηστών του Διαδικτύου, αλλά και μη μυημένων στις λεωφόρους της διεθνούς επικοινωνίας, που θεωρούν ότι δε μπορεί η οθόνη να αντικαταστήσει ή υποκαταστήσει το βιβλίο, και ότι πάντα θα δρα συμπληρωματικά στη διά του βιβλίου μάθηση, αλλά και γενικώς στην έντυπη πληροφόρηση.

Η πραγματικότητα, όπως μπορεί σήμερα να καταγραφεί, δείχνει ότι το Διαδίκτυο δρα πράγματι συμπληρωματικά μόνο στην πληροφόρηση, και ιδιαίτερα στην επιστημονική έρευνα. Στη βιβλιογραφική αναζήτηση οι ηλεκτρονικές λεωφόροι δημιούργησαν επανάσταση, αφού σ' ελάχιστο χρόνο μπορεί κανείς να έχει την παγκόσμια τρέχουσα ερευνητική δραστηριότητα σε οποιοδήποτε αντικείμενο, μαζί με τα αποτελέσματά της. Θα υπάρξει όμως μελλοντικά στην πράξη κατάργηση του βιβλίου και του επιστημονικού περιοδικού τύπου, αφού η πρόσβαση μέσω του Διαδικτύου θα είναι αμέσως εφικτή;

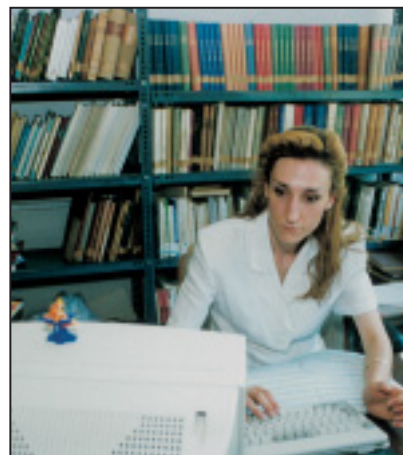
Απέραντη ηλεκτρονική βιβλιοθήκη

Η υπάρχουσα σήμερα τεχνική υποδομή κάνει εφικτή την ηλεκτρονική διείσδυση, και δίνει τη δυνατότητα της πρόσβασης σε ογκώδεις

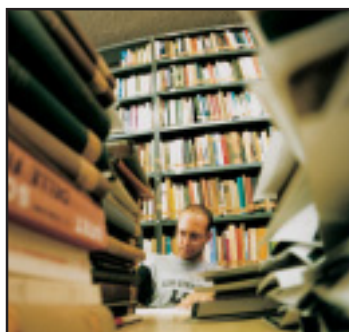

ας του κόσμου όσο μεγάλοι και αν είναι, είναι πεπερασμένοι. Αναγκαστικά κάποια χαρακτηριστικά της βιβλιοθήκης αλλάζουν, προκειμένου να διαφυλαχτούν όλο και περισσότερες γνώσεις από όλο και περισσότερο γνωστό κόσμο και με τη σειρά τους αλλάζουν κάποια χαρακτηριστικά της δικής μας συμπεριφοράς ως επισκεπτών-χρηστών του περιεχομένου της.

Η πληθώρα πηγών σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης και η αδυναμία άμεσης πρόσβασής τους, αλλά συγχρόνως και οι νέες τεχνολογίες, διαμορφώνουν νέα χαρακτηριστικά στις επιστημονικού χαρακτήρα βιβλιοθήκες. Η γνώση του κόσμου αποτυπώνεται σε ψηφιακού τύπου βιβλία και περιοδικά. Η πρόθεση, η επιθυμία, η ανάγκη να βρεις πηγές πληροφοριών, σε βάζει τώρα σε μια διαδικασία «ταξιδιού» στο Διαδίκτυο. Η σωματική σχέση με το βιβλίο στο χώρο της βιβλιοθήκης χάνεται. Αυτή η σχέση γίνεται μια πιο προσωπική σχέση, που την επιλέγει κανείς, δεν του επιβάλλεται από τα ίδια τα πράγματα. Από την άλλη, η χαμηλού κόστους, όλο το 24ωρο, πρόσβαση στις γνώσεις του κόσμου είναι μια πρόκληση που δεν μπορεί κανείς να αγνοήσει εύκολα, έστω και αν του κοστίζει τη μοναξιά του.

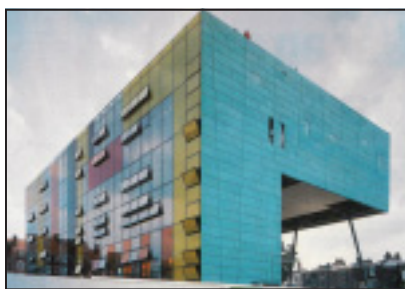
βάσεις δεδομένων, όμως οι δυσκολίες στη μετακίνηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και η ανάγκη ενέργειας για τη λειτουργία τους περιορίζει τη χρήση τους. Το βιβλίο, καθώς και η οποιαδήποτε περιοδική ενημέρωση, δίνουν την αίσθηση της προσωπικής μόνιμης σχέσης, ίσως και της νοητικής αλληλεπίδρασης, ανάλογα με τη διάθεση και το βαθμό κριτικής που ο καθένας ασκεί. Τέτοια σχέση δε φαίνεται ότι μπορεί να οργανωθεί διά των λεωφόρων της πληροφορίας, ίσως επειδή η εικόνα της οθόνης δεν έχει τη μονιμότητα της έντυπης σελίδας. Φαίνεται ότι για το θεωρούμενο ως ορατό μέλλον, η προσωπική σχέση που δημιουργείται με την έντυπη πληροφόρηση δε μπορεί να καλλιεργηθεί μέσω του Διαδικτύου. Το Διαδίκτυο δρα πολύ αποτελεσματικά και ταχύτατα, αλλά πάντα συμπληρωματικά στην εντύπως προσλαμβανόμενη γνώση. Η οπτική επαφή με το χαρτί της έντυπης πληροφορίας, με τις υπογραμμίσεις και τις σημειώσεις στον περίγυρο της σελίδας, δίνει την εικόνα του παντοτινού και όχι του εφήμερου, ταυτόχρονα με την ιδιαίτερη αίσθηση της πολύ προσωπικής επαφής και της ιδιαίτερης πνευματικής σχέσης, η οποία, ανάλογα με την ποιότητα του αναγνώσματος, μπορεί και να διαχρονισθεί. Στη σχέση αυτή αποτυπώνονται πάντα δι-

άφορες περίοδοι της ζωής του ανθρώπου με ένα χαρακτηριστικό τρόπο, που είναι τόσο συναισθηματικός, όσο και πνευματικός- εκπαιδευτικός, αιχμαλωτίζοντας όλες τις στιγμές μάθησης, και τις περί αυτήν δραστηριότητες. Η ανάγνωση ενός βιβλίου δένεται με τον τόπο, το χρόνο, το συναίσθημα, την ίδια μας τη ζωή. Και όταν μπαίνει στο ράφι, εναποτίθεται μαζί του ένα κομμάτι της ζωής μας, που μπορεί να ξαναοίξει, όταν ξαναοίξει το βιβλίο. Αυτή η οιονεί ερωτική σχέση με το βιβλίο, αποδεκτική ή απορριπτική ως προς το περιεχόμενό του, δεν φαίνεται ότι μπορεί να δημιουργηθεί με την οθόνη. Δριμύς αντίπαλος του έντυπου λόγου θα είναι η τεχνική δυνατότητα δημιουργίας ηλεκτρονικού βιβλίου, το οποίο όμως θα έχει πλέον τα χαρακτηριστικά του κλασικού βιβλίου.

Ίσως όμως το συναίσθημα προς το βιβλίο είναι θέμα συγκυριακό. Ίσως, την ίδια αγάπη και τρυφερότητα, αναπτύξουν και τα μελλοντικά παιδιά για τον ηλεκτρονικό τύπο, που πιθανώς να καταστήσει το κλασικό βιβλίο δύσχρηστο, διατηρώντας όλα τα παραπάνω βιωματικά χαρακτηριστικά του. Ως τότε οι εραστές του βιβλίου θα βλέπουν μάλλον με δυσπιστία την οθόνη, και δεν θα το προδίδουν... γι' αυτήν.

Peckham Library, Λονδίνο, Αγγλία.
Αρχιτέκτονες: Alsop, Stormer. Πίσω όψη με
έγχρωμους υαλοπίνακες.

Peckham Library, Λονδίνο, Αγγλία.
Αρχιτέκτονες: Alsop, Stormer. Είσοδος,
πληροφορίες.

Peckham Library, Λονδίνο, Αγγλία.
Αρχιτέκτονες: Alsop, Stormer. Πρόσοψη με το
κόκκινο παιδικό σφαιρικό δωμάτιο οροφής.

της **Φανής Βαβύλη**
αναπλ. καθηγήτριας
του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ.

Η αρχιτεκτονική των βιβλιοθηκών

Ο όγκος και η μορφή μιας
βιβλιοθήκης έχουν μεγάλη
σημασία, η λειτουργικότητά της
όμως θα κριθεί από το κατά πόσο
ανταποκρίνεται αποτελεσματικά
και απρόσκοπτα στις βασικές,
κατ'αρχήν, καθημερινές
δραστηριότητες.

Παραδοσιακά, η βιβλιοθήκη εθεωρείτο μια «αποθήκη» γνώσης (συσσωρευμένης) αλλά και ο τόπος, ο χώρος ή το κτίριο που περιέχει βιβλία και άλλο υλικό για διάβασμα, μελέτη ή έρευνα. Η ψηφιακή επανάσταση, με τη συμπύκνωση του χώρου και του χρόνου, προσκαλεί και προκαλεί για τον επαναπροσδιορισμό του περιεχομένου και του ρόλου των βιβλιοθηκών.

Η ανάπτυξη των βιβλιοθηκών, η διεύρυνση των δραστηριοτήτων τους και γενικότερα οι ανάγκες που καλούνται να εξυπηρετήσουν έχουν επηρεάσει τα κελύφη των κτιρίων στα οποία στεγάζονται από την εποχή της Αλεξανδρινής βιβλιοθήκης, όπως αυτή εικονογραφείται, μέχρι το εγκαινιασθέν πρόσφατα νέο κτίριό της στην Αίγυπτο. Οι μετασχηματισμοί αυτοί καταγράφονται και στους όρους που χρησιμοποιούνται ή και αναζητούνται σήμερα για να περιγράψουν τη νέα βιβλιοθήκη: *bibliothèque, library, mediatheque, multimedia library, cyber library, infotheque, electronic library*, κτλ. Ένα κτίριο βιβλιοθήκης αναμένεται να παρέχει στο χρήστη ένα λειτουργικό, προσβάσιμο και ευχάριστο περιβάλλον όπου θα διαβάσει, θα αναζητήσει βιβλία και πληροφορίες, θα ανταλλάξει απόψεις.

Στο σχεδιασμό ενός κτιρίου βιβλιοθήκης επιδιώκεται η άνετη παραμονή και εργασία του κοινού, η διαχείριση και η φύλαξη αλλά και η εύκολη πρόσβαση στις συλλογές, η εξασφάλιση των απαραίτητων χώρων για εργαζόμενους και η μεταβλητότητα, ώστε να προσαρμόζεται στις νέες ανάγκες (τεχνολογία και βιβλιοθηκονομικά δεδομένα).

Ο όγκος και η μορφή μιας βιβλιοθήκης έχουν μεγάλη σημασία (σύμβολο, σημείο αναφοράς), η λειτουργικότητά της όμως θα κριθεί από το κατά πόσο ανταποκρίνεται αποτελεσματικά και απρόσκοπτα στις βασικές, κατ'αρχήν, καθημερινές δραστηριότητες.

Οι σχεδιαστικές προτάσεις ποικίλλουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διάφορων τύπων βιβλιοθηκών (πανεπιστημιακή, ερευνητική, δημόσια, σχολική κ.τ.λ.).

Οι νέες τάσεις στο σχεδιασμό των βιβλιοθηκών

Σήμερα το περιεχόμενο ενός κτιρίου βιβλιοθήκης έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά σε σχέση με το παρελθόν. Στον πίνακα που ακολουθεί αντιπαρατίθενται μερικές από αυτές τις ουσιαστικές αλλαγές.

Βιβλιοθήκη στο Cambridgeshire, Αγγλία.
Αρχιτέκτονες: Bernard Stilwell. Τμήμα
υπολογιστών.

Mediatheque, Λυόν, Γαλλία. Αρχιτέκτων:
D.Perrault.

Kuhmo Library, Φινλανδία. Αρχιτέκτονες:
Nurmela, Raimoranda, Tasa. Γωνιά
παιδικού βιβλίου σε σχήμα οβάλ.

Χαρακτηριστικά των βιβλιοθηκών στο παρελθόν	Χαρακτηριστικά των σύγχρονων βιβλιοθηκών
Νεοκλασικός σχεδιασμός	Σύγχρονος σχεδιασμός
Επιβλητικότητα (κλιμακοστάσια, είσοδοι)	
Δεν υπάρχει μέριμνα για άτομα με αναπηρίες	Εύκολη πρόσβαση για άτομα με αναπηρίες
Θόλοι και ροτόντα	Αίθρια, καφετέριες, εστιατόρια
Στοές και ημιώροφοι	Κυλιόμενες σκάλες, ανελκυστήρες
	Φωτισμός από αίθρια, αυλές
Περιορισμένη πρόσβαση στα βιβλία	Ανοιχτή πρόσβαση σε βιβλία & άλλο υλικό
Ράφια που απαιτούν σκάλες	Ράφια στην ανθρώπινη κλίμακα
Η βιβλιοθήκη ως ναός της γνώσης	Η βιβλιοθήκη ως χώρος ανάπαυσης – ελεύθερου χρόνου στην πόλη
Επιπλα ειδικά σχεδιασμένα για τη βιβλιοθήκη	Έπιπλα από την καθημερινή ζωή
Η βιβλιοθήκη ως κτίριο μιας χρήσης	Η βιβλιοθήκη ως χώρος που εξυπηρετεί και άλλες χρήσεις
Ιεραρχικός σχεδιασμός και κυκλοφορία	Ελεύθερος σχεδιασμός και κυκλοφορία
Μεμονωμένοι χώροι για μελέτη	Χώροι σεμιναρίων, υπολογιστών
Οι βιβλιοθηκάριοι ως «φύλακες» του πολιτισμού	Οι βιβλιοθηκάριοι ως καθοδηγητές, πλοηγοί της γνώσης
Η αρχή (ο κανόνας) της σιωπής	Ο πολιτισμός του αμοιβαίου σεβασμού
Χωρίς ειδική μέριμνα για το παιδί	Φιλική προς το παιδί (συσχετισμός της μάθησης και της εκπαίδευσης με το παιχνίδι και τον ψηφιακό κόσμο)

Οι αλλαγές από την παραδοσιακή στη σύγχρονη αρχιτεκτονική στο σχεδιασμό και στη λειτουργία των βιβλιοθηκών.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι απαιτείται:

- Ο επαναπροσδιορισμός των προτεραιοτήτων της κάθε βιβλιοθήκης (παροχή βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών, κατάρτιση, τέχνες).
- Η διεύρυνση και η ανάπτυξη συνεργασιών (δια βίου μάθηση, εικαστικές δραστηριότητες).
- Η μεταβλητότητα του χώρου και των ωραρίων (ευέλικτοι μεταβαλλόμενοι χώροι, ευκολία πρόσβασης).
- Η συνεισφορά της βιβλιοθήκης στην κοινότητα (βιβλιοπωλείο, επικοινωνίες και ιδιαίτερα για τους μετακινούμενους πληθυσμούς το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο).
- Η αύξηση της ηλεκτρονικής σύνδεσης μεταξύ κατοικίας και βιβλιοθηκών.
- Η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών 24 ώρες την ημέρα.

Συμπερασματικά, ο πολλαπλασιασμός των υπηρεσιών μιας βιβλιοθήκης οδηγεί στην οικοδόμηση μιας πολιτιστικής πολιτείας. Η βιβλιοθήκη απελευθερώνεται από τους μύθους της ίδρυσής της και αποκτά την πολυτέλεια της επανερμηνείας της. Αναδύεται ξανά όχι πια σαν μοντέλο καθολικής συλλογής –εξαντλητικής, διατηρημένης, ταξινομημένης αλλά και άμεσα ξεπερασμένης– αλλά σαν σύμβολο της γνώσης. Η κατάκτηση της γνώσης προσκαλεί και στην απελευθέρωση της φαντασίας.

Mediatheque, Ιαπωνία. Αρχιτέκτων: Toyo Ito.

Βιβλιοθήκη, Munster, Γερμανία. Αρχιτέκτονες: Bolles, Wilson. Τμήμα δανεισμού βιβλίων με διπλό ύψος.

Mediatheque, Ιαπωνία. Αρχιτέκτων: Toyo Ito. Μεταλλικές κολώνες περικλείουν ανελκυστήρες και αεραγωγούς και δρουν ως φωταγωγοί.

Στόχος του είναι να προβάλλει και να διακινεί αναμνηστικά αντικείμενα του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Να τα προβάλλει όχι μόνο μέσα στο πανεπιστήμιο, αλλά και έξω από αυτό. Να κάνει γνωστή τη δραστηριότητα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Ο «Λογότυπος» προβάλλει τα αναμνηστικά αντικείμενα του Α.Π.Θ.

Ο λόγος για το μικρό εκθετήριο αναμνηστικών αντικειμένων του πανεπιστημίου που κλείνει ήδη ένα χρόνο λειτουργίας και φέρει το χαρακτηριστικό τίτλο «Λογότυπος». Στεγάζεται στο ισόγειο του κτιρίου Διοίκησης (κτίριο Καραθεοδωρή), απέναντι από την είσοδο της Αίθουσας Τελετών.

Σ' αυτό μπορεί κανείς να βρει σειρά αναμνηστικών αντικειμένων που παρήγαγε το πανεπιστήμιο με αφορμή κάποιο γεγονός, μια εκδήλωση ή ακόμη και κάποιο πρόγραμμα. Μπορεί να βρει ακόμη και ένα πλήθος από μικροαντικείμενα κατάλληλα για δώρα, που καλύπτουν πολλές φορές τις ανάγκες των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας να προσφέρουν σε φίλους ή σε προσκεκλημένους του πανεπιστημίου κάποιο ενθύμιο ή αναμνηστικό.

Μεταξύ όλων αυτών που μπορεί να συναντήσει κανείς στις προθήκες του, αξίζει να αναφερθούν οι εκδόσεις:

- του τόμου με την ιστορία του Α.Π.Θ. που εκδόθηκε με αφορμή τον εορτασμό των 75 χρόνων από την ίδρυσή του,
- του τόμου με τους επίτιμους διδάκτορες του πανεπιστημίου,
- των τόμων με την ιστορία της Μακεδονίας και τους θησαυρούς της Βεργίνας,
- των σύμπυκνων δίσκων (cd) με ζωντανή ηχογράφηση της συναυλίας του Μίκη Θεοδωράκη στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πολλά άλλα.

Όλα αυτά σε τιμή κόστους, απόλυτα προσιτή και στους φοιτητές που μάλιστα πολύ σύντομα «ανακάλυψαν» την ύπαρξή του και το επισκέπτονται πλέον συχνά.

Στα εκθετήρια του μπορεί επίσης κάποιος να βρει ποικίλα έντυπα και περιοδικά που εκδίδουν φοιτητικοί σύλλογοι και ομάδες φοιτητών και βεβαίως παρέχονται δωρεάν.

Στο εκθετήριο του πανεπιστημίου μπορεί κανείς να αναζητήσει αναμνηστικά αντικείμενα που παράγει το Α.Π.Θ., αλλά και πολλά μικροαντικείμενα, κατάλληλα για δώρα.

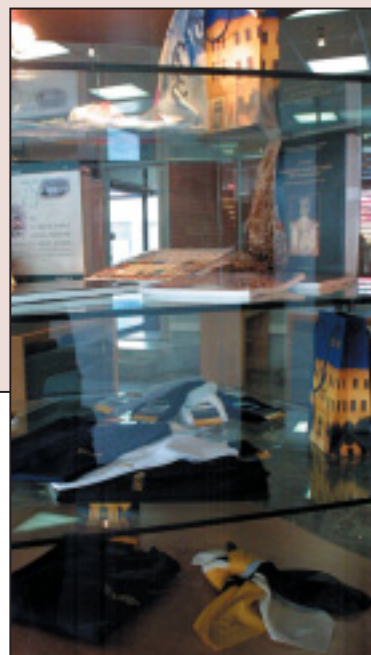
Η αξιοποίηση της πανεπιστημιακής περιουσίας

Η ίδρυση του «Λογότυπου» αποτελεί πρωτοβουλία της Εταιρείας Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας (Ε.Α.Δ.Π.) του Α.Π.Θ. Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1994 με προεδρικό διάταγμα και σύμφωνα με το καταστατικό της έχει ως έργο την κατά το δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση και διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων του πανεπιστημίου με άξονα το συμφέρον του Α.Π.Θ. και των μελών του.

Μοναδικός μέτοχος της Ε.Α.Δ.Π. είναι η σύγκλητος του Α.Π.Θ., η οποία είναι υπεύθυνη για τη λήψη όλων των αποφάσεων σχετικά με τις ενέργειες της εταιρείας και τη χάραξη της αναπτυξιακής της πορείας. Διοικείται από διοικητικό συμβούλιο που ορίζεται από τη σύγκλητο για θητεία 3 χρόνων και του οποίου προεδρεύει ο εκάστοτε πρόεδρος.

Από τα έσοδα της εταιρείας ενισχύονται ποικίλες πανεπιστημιακές δραστηριότητες, μεταξύ των οποίων:

- Η λειτουργία της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής.
- Το Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης Φοιτητών.
- Η διοργάνωση της Φοιτητικής Εβδομάδας.
- Το Παιδικό Κέντρο Α.Π.Θ.
- Η Συμφωνική Ορχήστρα Α.Π.Θ.
- Πανεπιστημιακές εκδηλώσεις στην κεντρική Αίθουσα Τελετών.
- Δράσεις της Φ.Ε.Α.Π.Θ.
- Η αντισεισμική προστασία των κτιρίων του Α.Π.Θ.
- Η πανεπιστημιακή Φοιτητική Λέσχη.
- Η λειτουργία των πανεπιστημιακών κατασκηνώσεων στην Καλάνδρα.
- Η λειτουργία των εγκαταστάσεων στα πανεπιστημιακά δάση του Πετρουλίου και του Ταξιάρχη.
- Η διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων κ.ά.

Πληροφορίες

Το εκθετήριο με τα αναμνηστικά αντικείμενα του Α.Π.Θ. λειτουργεί καθημερινά από τις 9:00 το πρωί ως τις 2:30 μετά το μεσημέρι. Λειτουργεί επίσης και τις απογευματινές ώρες, όταν υπάρχει προγραμματισμένη εκδήλωση στην κεντρική Αίθουσα Τελετών.

Πληροφορίες σχετικά με τα αναμνηστικά αντικείμενα του «Λογότυπου» μπορεί κανείς να πάρει από τη διεύθυνσή του (υπεύθυνη κα Δ. Σκλαβούνου).

τηλ.: **2310 / 99-5182**

φαξ: **2310 / 99-5212**

ηλεκτρ. διεύθ.:

dathana@ad.auth.gr,

eadp@rect.auth.gr

ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΩΣ ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΥΣΙΜΗ ΥΛΗ ΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΕΠΕΛΕΞΕ ΤΟ Α.Π.Θ.

Το πανεπιστήμιο θα «αναπνέει» με φυσικό αέριο

Προγραμματική σύμβαση για την αλλαγή της καύσιμης ύλης στο χώρο του πανεπιστημίου από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο υπέγραψε το περασμένο φθινόπωρο το Α.Π.Θ. με την τεχνική εταιρία «Ασπροφώς».

Η εταιρία «Ασπροφώς» θα είναι υπεύθυνη για την κατασκευή όλων των εγκαταστάσεων και την προμήθεια των καυστήρων που χρειάζονται για την αντικατάσταση του καυσίμου θέρμανσης. Η εφαρμογή της μελέτης έχει ήδη ξεκινήσει με προοπτική ως τις αρχές Φεβρουαρίου κάποια τμήματα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης να θερμαίνονται με φυσικό αέριο. Στόχος είναι, μέχρι το τέλος αυτής της ακαδημαϊκής χρονιάς, να έχει ολοκληρωθεί η αντικατάσταση σε όλους τους χώρους της πανεπιστημιούπολης ενώ από την επόμενη «θερμαντική περίοδο» καύσιμη ύλη θα είναι μόνο το φυσικό αέριο σε όλα τα κτίρια του πανεπιστημίου.

Το πιο σημαντικό σ' αυτή τη δράση είναι το γεγονός ότι σύμφωνα με τη σύμβαση η εξόφληση θα γίνεται σταδιακά, σε βάθος χρόνου, περίπου ίσο με πέντε χρόνια. Το κόστος της μετατροπής θα προκύπτει ουσιαστικά από το κέρδος από τη μειωμένη κατανάλωση, λαμβανομένου υπόψη ότι το φυσικό αέριο είναι πιο οικονομικό από το πετρέλαιο.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΔΙΑΡΚΗ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ Α.Π.Θ.

Ηλεκτρικό ρεύμα χωρίς διακοπές

Το γνωστό «μας συγχωρείτε, διακοπή» θα γίνει παρελθόν για το Α.Π.Θ. Ερευνητικό πρόγραμμα που εκπονείται από το Εργαστήριο Συστημάτων Ηλεκτρικής Ενέργειας του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών σε συνεργασία με τη Δ.Ε.Η. μελετά λύσεις, ώστε οι διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος να μην έχουν πλέον επιπτώσεις στα κτίρια του πανεπιστημίου.

Σύμφωνα με το διευθυντή του εργαστηρίου καθ. Πέτρο Ντοκόπουλο με το πρόγραμμα επιδιώκεται η εξασφάλιση διαρκούς και βέβαιης παροχής ηλεκτρικού ρεύματος ακόμη και σε περιπτώσεις βλάβης στις κτιριακές μονάδες του Αριστοτελείου

Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η μελέτη πρωτίστως προβλέπει την παραγωγή, μεταφορά, διανομή και χρήση σίγουρης και οικονομικής ηλεκτρικής ενέργειας σε εγκαταστάσεις του πανεπιστημίου που χαρακτηρίζονται ως «ευαίσθητα φορτία», όπως στο νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ, σε εργαστήρια σχολών, των οποίων τα αποτελέσματα επηρεάζονται σημαντικά και μπορεί να θεωρηθούν και αναληθή από μια ενδεχόμενη πτώση του ηλεκτρικού ρεύματος (αντιδραστήρια, αναλυτικά εργαστήρια).

Στο επόμενο στάδιο η έρευνα αυτή θα προσπαθήσει να βρει εφαρμογή σε όλους τους χώρους του πανεπιστημίου.

Τα φθινοπωρινά φύλλα δεν είναι μόνο ρομαντικά

Τη φυτική ανακύκλωση των πεσμένων φύλλων των δένδρων και των λοιπών αποδομούμενων φυτικών υλικών αποφάσισε το πανεπιστήμιο, μετατρέποντας έτσι τα «άχρηστα» σε «χρήσιμα» υλικά.

Επανεξέτασαν την πρόταση και τη βρήκαν ελκυστική. Ο καθηγητής του Τμήματος Γεωπονίας Γιώργος Δαουτόπουλος και η αναπλ. καθηγήτρια του Τμήματος Βιολογίας Μυρτώ Πυροβέτση είχαν προτείνει ήδη πριν από 4 χρόνια τα φύλλα που πέφτουν από τα δένδρα και τα άλλα φυτικά προϊόντα που παράγονται στους κήπους της πανεπιστημιούπολης να μην οδηγούνται στους κάδους απορριμάτων, αλλά ούτε και να καίγονται· αντίθετα, να αξιοποιούνται με την ανακύκλωσή τους και την παραγωγή νέων προϊόντων. Έτσι το όφελος θα είναι διπλό: από τη μία εκμετάλλευση υλικών που με την επικρατούσα αντίληψη θεωρούνται άχρηστα και από την άλλη αποφυγή της καύσης που προκαλούσε πυκνούς καπνούς και δυσάρεστες οσμές.

Η διοίκηση του πανεπιστημίου επανεξέτασε την πρόταση, τη βρήκε λογική και την υιοθέτησε, ξεκινώντας την εφαρμογή της.

Τα φυτικά υπολείμματα μπορούν με πολύ απλό τρόπο να αποικοδομηθούν και να μετατραπούν σε ένα

εξαιρετικό βελτιωτικό προϊόν για το έδαφος. Για το σκοπό αυτό το πανεπιστήμιο αγόρασε τέσσερις πλαστικούς κάδους (σιλό «κομποστοποίησης» με μορφή και σχήμα βαρελιού και χωρητικότητα 800 περίπου λίτρων ο κάθε ένας), οι οποίοι τοποθετήθηκαν σε ισάριθμα σημεία της πανεπιστημιούπολης στα οποία εκτιμάται ότι υπάρχει η μεγαλύτερη συσσώρευση φυτικών υπολειμμάτων. Επίσης το πανεπιστήμιο έχει προμηθευτεί ένα ειδικό μηχάνημα που καθώς κινείται στα πεζοδρόμια κάνει αναρρόφηση των φύλλων, τα συλλέγει και στη συνέχεια τα αποθέτει στα σιλό. Έπειτα τα υλικά αυτά με τη διατήρηση της απαραίτητης υγρασίας και με τη συμβολή της φύσης αρχίζουν να αποδομούνται, παράγοντας ένα μαύρο εύπλαστο υλικό, με ευχάριστη οσμή, το οποίο αποτελεί αξιόλογο λιπαντικό προϊόν και θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί στους κήπους της πανεπιστημιούπολης.

Μια κίνηση που αξίζει να βρει πολλούς μιμητές...

Οι νυχτοφύλακες «εκπαιδεύονται»

Σεμινάρια στους εργαζομένους στο Α.Π.Θ. για την αντιμετώπιση χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών.

Σεμινάρια για τους εργαζομένους στη φύλαξη των χώρων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίζουν περιπτώσεις χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών, διοργάνωσε η πρυτανεία του ιδρύματος.

Στην απόφαση αυτή οδηγήθηκε έπειτα από την κατακόρυφη αύξηση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων, με σημαντικότερο ίσως αυτό της χρήσης ναρκωτικών και αλκοόλ. Τα σεμινάρια που διήρκεσαν δύο εβδομάδες, είχαν ως σκοπό να ενημερώσουν τους ανθρώπους που κατά κύριο λόγο έρχονται σε επαφή με τέτοιου είδους δύσκολες καταστάσεις, δηλαδή τους νυχτοφύλακες του Α.Π.Θ., για τη φύση των προβλημάτων και τους τρόπους αντιμετώπισής τους. Πραγματοεύτηκαν το προφίλ των χρηστών, τις μεθόδους προσέγγισης ατόμων που εμπλέκονται σε προβλήματα, καθώς επίσης και τη συστηματοποίηση της δράσης των υπευθύνων για τη φύλαξη του χώρου, όσο δύσκολη και αν παρουσιάζεται η επίλυση του προβλήματος εξαιτίας αστάθμητων παραγόντων.

Τα σεμινάρια πραγματοποιήθηκαν με την ενεργή συμμετοχή ειδικών ψυχολόγων, αλλά και τη βοήθεια ατόμων που έχουν περάσει από προβλήματα εξάρτησης, μέσα στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος προαγωγής αυτοβοήθειας του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. και χρηματοδοτήθηκαν από τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.). Τη διαχειριστική ευθύνη αυτού του προγράμματος έχει η Επιτροπή Ερευνών του Α.Π.Θ. με επιστημονικά υπεύθυνο τον αναπληρωτή καθηγητή Κλινικής Ψυχολογίας Φοίβο Ζαφειρίδη.

Το μικρό κτίριο στην πανεπιστημιακή περιοχή της Πολύζοβας, μετά την πρόχειρη σκεπή και περίφραξη καθώς και την εγκατάσταση, στο περιαύλιο, ενός μετεωρολογικού κλωβού.

Από το 1987 το αστρονομικό παρατηρητήριο της Πολύζοβας χρησιμοποιείται συνεχώς για την πρακτική εξάσκηση των φοιτητών του Τμήματος Φυσικής και των φοιτητών του Τμήματος Μαθηματικών.

Τα τελευταία χρόνια, ένα μεγάλο βήμα έχει επιτευχθεί σχετικά με το αστρονομικό παρατηρητήριο στην Πολύζοβα στο Ασβεστοχώρι Θεσσαλονίκης μετά από μακρόχρο-νες προσπάθειες φοιτητών και διδασκόντων των τμημάτων Φυσικής και Μαθηματικών. Από το 1963, όταν παραχωρήθηκε από τον τότε πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή, η «ανταλ-λάξιμη περιουσία», μέχρι σήμερα ο χώρος άλλαξε ριζικά, καθώς στο παραμελημένο οικόπεδο έπειτα από σκληρές προσπάθειες, δημιουργήθηκε παροδικά ένα αστρονομικό παρατηρητήριο, που χρησιμεύει για την πρακτική άσκηση των φοιτητών.

Μια αστρονομική προσπάθεια στην πανεπιστημιακή περιοχή της Πολύζοβας

Οι δικαστικές διενέξεις

Το οικόπεδο διεκδικήθηκε δικαστικά κατά καιρούς από τους κατοίκους της περιοχής, οι οποίοι επικαλούνταν το δικαίωμα της χρησιμότητάς. Έκτοτε το πανεπιστήμιο βρίσκεται σε ένα συνεχή δικαστικό αγώνα, που σκοπό έχει τη διάσωση της περιουσίας του. Μέχρι σήμερα έχει με επιτυχία υποστηρίξει τα δικαιώματά του σε 16 δικαστικές συνεδριάσεις. Μεταξύ των επιχειρημάτων που προβάλλει το Α.Π.Θ. είναι και η συνεχής χρήση της περιοχής από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και ιδιαιτέρως για τις ανάγκες της εκπαίδευσης των φοιτητών σε μαθήματα Αστρονομίας.

Το 1985, μετά από ενέργειες του κ. Γ. Μανωλακάκη, υπαλλήλου της Τεχνικής Υπηρεσίας του πανεπιστημίου, ξεκίνησε μια προσπάθεια περίφραξης της περιοχής. Αυτό αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την αξιοποίηση του χώρου. Από το 1986 ο καθηγητής Γιάννης Σεραδάκης και ο αναπληρωτής καθηγητής Σταύρος Αυγολούπης, στην προσπάθειά τους να βρουν ένα χώρο εκτός της πόλης της Θεσσαλονίκης για την εξάσκηση των φοιτητών των κατ' επιλογήν μαθημάτων «Παρατηρησιακή Αστρονομία» του Τμήματος Φυσικής και «Αστρονομία II» του Τμήματος Μαθηματικών, είχαν αρχίσει να ενδιαφέρονται για την εγκατάσταση αστρονομικών οργάνων στην περιοχή αυτή.

Μετά από μια σειρά εγγράφων, σε μερικά από τα οποία συμμετείχε και ο αείμνηστος Χρ. Παπαγεωργίου, η διοίκηση του πανεπιστημίου ενέκρινε την επισκευή, συντήρηση και πρόχειρη περίφραξη ενός μικρού εγκαταλειμμένου κτιρίου (ενός εκ των κτιρίων που προϋπήρχε στην περιοχή). Το κτίριο αυτό με τούβλα, χωρίς επίχρυσμα και χωρίς σκεπή, βρισκόταν σε ένα από τα υψηλότερα σημεία της περιοχής, σε υψόμετρο 545 m.

Στο μεταξύ, η χρήση της πανεπιστημιακής περιοχής της Πολύζοβας από μέλη του Εργαστηρίου Αστρονομίας του Τμήματος Φυσικής, είχε αρχίσει κατά τα τέλη Ιουνίου 1986 με την εγκατάσταση μετεωρολογικού κλωβού στο περιαύλιο του κτιρίου. Ο

των

Σταύρου Αυγολούπη
αναπλ. καθηγητή
του Τμήματος Φυσικής Α.Π.Θ.
και **Γιάννη Σεραδάκη**
καθηγητή
του Τμήματος Φυσικής Α.Π.Θ.

*Προετοιμασία
αστρονομικών
παρατηρήσεων στην
Πολύζοβα.*

κλωβός εξοπλίσθηκε με μετεωρολογικά όργανα που προσφέρθηκαν από τον Τομέα Μετεωρολογίας και Κλιματολογίας του Τμήματος Γεωλογίας, ενώ, για τις αστρονομικές μετρήσεις χρησιμοποιήθηκαν φωτογραφικές μηχανές και ένας τηλεφακός του Εργαστηρίου Αστρονομίας.

Μετεωρολογικές και αστρονομικές παρατηρήσεις

Στο διάστημα Μαρτίου 1987 και Απριλίου 1988 έγινε μια ολοκληρωμένη σειρά μετρήσεων (καθημερινές παρατηρήσεις), από τον τότε φοιτητή Μάρκο Γεωργανόπουλο (τώρα μεταδιδακτορικό ερευνητή, αστρονόμο στο Goddard Space Flight Center, NASA, Η.Π.Α.), στο πλαίσιο της διπλωματικής του εργασίας για τη μελέτη των μετεωρολογικών συνθηκών, αλλά κυρίως της διαταραχής και της απορρόφησης της ατμόσφαιρας της περιοχής αυτής.

Η επισκευή και συντήρηση του μικρού κτιρίου με τη συμβολή διδασκόντων και φοιτητών συνεχίστηκε μέχρι το τέλος του 1990, ενώ συμπληρώθηκε με αίθουσα σκοτεινού θαλάμου και χώρο υγιεινής. Ωστόσο, ο χώρος δε συνδέθηκε με δίκτυο ύδρευσης λόγω προβλημάτων με την κοινότητα Ασβεστοχωρίου. Από το 1987 το κτίριο της Πολύζοβας χρησιμοποιείται συνεχώς για την πρακτική εξάσκηση των φοιτητών του Τμήματος Φυσικής και των φοιτητών του Τμήματος Μαθηματικών.

Κατά καιρούς το κτίριο έχει υποστεί φθορές από αγνώστους, που όμως αποκαταστάθηκαν με προσωπική εργασία και ατομικά έξοδα των μελών ΔΕΠ και των φοιτητών. Η δημιουργία του Αστρονομικού Παρατηρητηρίου, η χρήση και λειτουργία του από μέλη ΔΕΠ και φοιτητές, για εκπαιδευτικό έργο, στο πλαίσιο της πρακτικής εξάσκησής τους με τη βοήθεια φορητών τηλεσκοπίων, έδωσαν και δίνουν το καθοριστικό επιχείρημα στους εκπροσώπους του Α.Π.Θ. ώστε να υποστηρίζονται με επιτυχία τα δικαιώματα του πανεπιστημίου στην περιοχή.

Ελπίδα όλων είναι ότι η μεγάλη αυτή πανεπιστημιακή περιουσία θα διασωθεί και θα αναβαθμιστεί ώστε να μπορέσει το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο να δημιουργήσει κάποιες εκπαιδευτικές μονάδες στην περιοχή της Πολύζοβας στο πλαίσιο της ανάπτυξης και αποσυμφόρησης της ασφυκτιούσης πλέον πανεπιστημιούπολης.

*Εκπαιδευτικές, αστρονομικές
παρατηρήσεις στην Πολύζοβα.*

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος είναι μεγάλο σύγχρονο πρόβλημα, αλλά δεν είναι μόνο τωρινό - υπήρχε και στην αρχαία Ελλάδα. Τα δάση καταστρέφονταν με το τσεκούρι, τη γίδα και τη φωτιά. Λατομεία και μεταλλεία συμπλήρωναν την καταστροφή. Αλλά και στο οικιστικό περιβάλλον η κατάσταση δεν ήταν καλύτερη. Πυκνή δόμηση, στενοί και βρόμικοι δρόμοι γεμάτοι λάσπες και λακκούβες.

του **Γεωργίου Θ. Τσουμή**
ομότιμου καθηγητή
του Τμήματος Δασολογίας
και Φυσικού Περιβάλλοντος Α.Π.Θ.

Κύρια έκφραση του χερσαίου φυσικού περιβάλλοντος είναι τα δάση. Τα δάση υπέστησαν μεγάλη καταστροφή στην αρχαία Ελλάδα και είναι χαρακτηριστική η διαπίστωση που κάνει ο Πλάτων (στον «Κριτία») ότι στα βουνά της Αττικής οι βράχοι προβάλλουν «ως νοσήσαντος σώματος οστά». Οι αρχαίοι πίστευαν ότι θεοί, θεές και άλλα μυθικά πλάσματα (νύμφες, μούσες κ.τ.λ.) προστάτευαν δέντρα, άλλα φυτά και άγρια ζώα και πουλιά, αλλά αυτή η προστασία ήταν περιορισμένη σε ιερά άλση ή τεμένη.

Οι προστάτιδες θεότητες

Θεοί και θεές, προστάτες του φυσικού περιβάλλοντος και γενικότερα της φύσης, ήταν η Γαία, ο Πάν, ο Απόλλων και η Άρτεμις. Οι αρχαίοι πίστευαν ότι η Γαία (Γη Μητέρα) προστατεύει όσους την υπηρετούν καλά, τιμωρεί τους κακούς χρήστες, συγχωρεί αλλά ως ένα όριο, και όταν αυτό ξεπεραστεί οι συνέπειες είναι πείνα, αρρώστια, καταστροφή, θάνατος - ένα μήνυμα απόλυτα επίκαιρο και σήμερα με την

εκτεταμένη κακή χρήση της Γης σε ευρύτερη έννοια. Ο **Παν** ήταν θεός της Φύσης (των πάντων) και ειδικότερα θεός των δασών και λιβαδιών, προστάτης βοσκών, ποιμνίων και άλλων ζώων. Ο **Απόλλων**, εκτός από θεός του φωτός (γνωστός και ως Φοίβος ή Ήλιος), εμφανιζόταν ως προστάτης της μουσικής, του χορού και των καρπών της γης, σχετιζόταν με τα δάση, τα δέντρα, τα ποίμνια και τα άγρια ζώα. Είναι χαρακτηριστικά τα προσωνύμιά του, όπως Αλσηνός, Κισσεύς, Μυρτώος, Δαφνηφόρος, Πλατανίστιος, Τράγιος, κ.ά. Τέλος, η **Άρτεμις** ήταν η θεά του κυνηγιού αλλά και η προστάτις των άγριων ζώων.

Το κυνήγι έπρεπε να γίνεται, όταν ήταν απαραίτητο για τροφή (να μην είναι άσκοπο) και να προστατεύονται θηλυκά, έγκυα και νεαρά ζώα. Η Άρτεμις λατρευόταν στις κορφές των βουνών, σε δάση, πηγές, ρέματα, ποτάμια και υγροτόπους. Είχε και αυτή χαρακτηριστικά προσωνύμια, όπως Κορυφαία (παρούσα στις κορφές των βουνών), Δρυμονή (σε δρυμούς), Ορειβάτις, αλλά και Παρθένος.

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην αρχαία Ελλάδα

Όσα ήταν αφιερωμένα σ' αυτήν (ζώα, βουνά, δάση) έπρεπε να παραμένουν άθικτα (παρθένα φύση). Η Άρτεμις θεωρείται και πρωτοπόρος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με την έννοια ότι υιοθετούσε, συμβολικά, παιδιά που μάθαιναν να αγαπούν μικρά ζώα του δάσους.

Οι **νύμφες** ζούσαν μέσα σε δέντρα (κυρίως δρύες) και ο θόρυβος κατά την υλοτομία τους εθεωρείτο κλάμα (θρήνος) της νύμφης. Οι νύμφες των δασών ονομάζονταν Δρυάδες, Αμαδρυάδες, Δρυμοχαρείς κ.τ.λ., αλλά υπήρχαν και ναιάδες (σε πηγές), λιμνιάδες (σε λίμνες), ναπαίες (σε κοιλάδες) και λειμωνιάδες (σε λιβάδια). Στα δάση υπήρχαν επίσης **μούσες**, **χάριτες**, αλλά και δασικοί δαίμονες - **Κένταυροι**, **Λαπίθες** και **Κύκλωπες**.

Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος

Τα ιερά άλση ήταν αφιερωμένα σε θεότητες και η προστασία ήταν απόλυτη: απαγορευόταν η υλοτομία δέντρων, το κυνήγι, το ψάρεμα, η βοσκή και η αιχμαλωσία πουλιών, ενώ μέγιστο έγκλημα εθεωρείτο ο εμπρησμός. Οι παραβάτες (ακόμη και βασιλιάδες) τιμωρούνταν με διάφορους τρόπους, όπως αθεράπευτη πείνα, τρέλα, θάνατος, μεταμόρφωση σε δέντρα, πρόστιμο, μαστίγωμα (δούλων). Ακόμη και πόλεμοι προκλήθηκαν από «παράνομη» είσοδο σε άλση.

Έξω όμως από αυτές τις προστατευόμενες περιοχές τα δάση καταστρέφονταν με «το τσεκούρι, τη γίδα και τη φωτιά», διότι οι άνθρωποι είχαν ανάγκες για ξύλο (μοναδικό υλικό για θέρμανση, μαγειρική και κατασκευές), βόσκηση κτηνοτροφικών ζώων και εκτάσεις για γεωργική καλλιέργεια, και όπως οι ίδιοι οι αρχαίοι έλεγαν «ανάγκα και θεοί πείθονται». Εκτός από τσεκούρια, οι αρχαίοι είχαν και πριόνια (στο μουσείο του Ηρακλείου υπάρχουν πριόνια με μήκος ως 1,63 μέτρα), έβροσκαν χιλιάδες γιδοπρόβατα, ενώ οι πυρκαγιές έκαigan ώσπου να σβήσουν μόνες τους.

Συνέπειες της καταστροφής των δασών ήταν η εκτεταμένη υποβάθμιση του περιβάλλοντος, και συγκεκριμένα: **διάβρωση**, **κατολισθήσεις**, **αποβράχωση**, **ερημοποίηση**, **χείμαρροι**, **πλημμύρες**, **εξάντληση της γονιμότητας της γης**, **έλλειψη ξύλου**, **έλλειψη νερού**, **εξαφάνιση άγριων ζώων** (και φυτών), **αλλαγή κλίματος**, **δημιουργία ελών** (η ελονοσία ήταν η κυριότερη ασθένεια στην Αρχαία Ελλάδα).

Αυτή η κατάσταση, που οδήγησε και στη μετανάστευση (αποικισμό άλλων τόπων), είναι χαρακτηριστική της νότιας (κλασικής) Ελλάδας. Σε αντίθεση, η Μακεδονία και η Θράκη είχαν πολλά δάση, στα οποία μάλιστα ζούσαν λιοντάρια και βίσονες. Ο Ηρόδοτος, ο Θεόφραστος, ο Πausanias και άλλοι δίνουν σχετικές πληροφορίες, όπως είναι οι ακόλουθες: Η Αμφίπολη στο Στρυμόνα ήταν εξαγωγικό λιμάνι ξυλείας για ναυπηγική. Ξυλεία προμήθευαν επίσης στην αγορά της Αθήνας η Θράκη (και η Θάσος). Για την ξυλεία της Μακεδονίας (που ήταν «αρίστη», όπως γράφει ο Θεόφραστος) είχαν γίνει μακροχρόνιες συμβάσεις.

Λατομεία και μεταλλεία μόλυναν το περιβάλλον

Εκτός από την καταστροφή των δασών, περιβαλλοντικές συνέπειες είχε η λειτουργία λατομείων και μεταλλείων. Τα **λατομεία** προμήθευαν κυρίως μάρμαρα, που

Διάβρωση και κατολισθήσεις απειλούν το Επταχώρι της Πίνδου.

Η Άρτεμις με άγρια ζώα, πουλιά και ψάρι σε βάζο του 9ου αι. π.Χ. (ο αγκυλωτός σταυρός ήταν προϊστορικό σύμβολο ή διακοσμητικό στοιχείο).

οι αρχαίοι χρησιμοποιούσαν ευρύτατα σε ναούς, σε δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, στη γλυπτική κ.τ.λ. Η εξόρυξη γινόταν συνήθως επιφανειακά, κάποτε όμως και υπόγεια - με στοές. Για την απόσπαση των μαρμάρων χρησιμοποιούσαν χειρωνακτικά εργαλεία (περιλαμβανόμενων πριονιών) αλλά και σφήνες από ξηρό ξύλο που στη συνέχεια διόγκωναν με νερό, καθώς οι δυνάμεις που δημιουργούνται από τη διόγκωση του ξύλου είναι μεγάλες. Η λειτουργία λατομείων, τότε όπως και τώρα, είχε ως αποτέλεσμα την αισθητική υποβάθμιση της περιοχής, που άρχιζε με την απομάκρυνση των υπερκείμενων δέντρων και συνέπειες όπως αυτές που αναφέρθηκαν προηγουμένως. Σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. στην Πεντέλη, «ένθα λιθοτομία» γράφει ο Πausanias) οι πληγές είναι ακόμη μέχρι σήμερα φανερές.

Οι συνέπειες από την εξόρυξη και επεξεργασία **μεταλλευμάτων** (χρυσού, αργύρου, σιδήρου, χαλκού, κ.ά.) ήταν ακόμη χειρότερες. Υπήρχε εκτεταμένη επιφανειακή αλλοίωση του τοπίου. Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι στη Θάσο σκάφτηκε ολόκληρο βουνό σε αναζήτηση χρυσού, και είναι χαρακτηριστικό το όνομα του μεταλλείου «Σκαπτή Ύλη» (ύλη=δάσος). Άλλη συνέπεια ήταν η μόλυνση του περιβάλλοντος. Τα νερά, που χρησιμοποιούνταν σε μεγάλες ποσότητες σε πλυντήρια του μεταλλεύματος, μολύνονταν από δηλητήρια -μόλυβδο, υδράργυρο, αρσενικό- ενώ εμολύνετο και ο αέρας στους χώρους εργασίας, όπου οι συνθήκες ήταν από σκληρές ως άθλιες. Οι στοές ήταν στενές (πλάτος 60-80 cm, ύψος 90 cm περίπου) και ο φωτισμός μέσα σ' αυτές γινόταν με λυχνάρια που είχαν μαζί τους οι εργάτες, ή με δαδιά ή δέρματα ποτισμένα με λίπος. Οι εργάτες ήταν δούλοι («έμψυχα εργαλεία» κατά τον Αριστοτέλη) ή εγκληματίες, και μερικοί ελεύθεροι πολίτες που απασχολούνταν ως επιστάτες ή φρουροί. Το μέταλλευμα, σπασμένο σε κομμάτια, μεταφερόταν σε καλάθια ή δερμάτινους «σάκκους», που μερικές φορές σέρνονταν προς τα έξω με σχοινιά. Αναφέρεται ότι (π.χ. στο Λαύριο) εργάζονταν και παιδιά. Οι εργάσιμες ώρες ήταν 12 ανά ημέρα και οι εργάσιμες ημέρες 360 το χρόνο.

Το πρόβλημα συνεχιζόταν κατά την επεξεργασία όχι μόνο μεταλλευμάτων αλλά και άλλων υλικών για παραγωγή ασβέστη (από ασβεστόλιθους), γυαλιού (από άμμο) και κεραμικών (κεραμιδιών, τούβλων, αντικειμένων οικιακής χρήσης και έργων τέχνης από πηλό). Σε όλες τις περιπτώσεις, η παραγωγή γινόταν σε καμίνια τήξης και φούρνους και καταναλώνονταν τεράστιες ποσότητες ξύλων και κάρβουνων, ενώ από τις καμινάδες διέφευγαν ποικίλα αέρια. Αναφέρεται ότι για τον εφοδιασμό μιας μεγάλης μονάδας παραγωγής ασβέστη, για μια μόνον καύση, χρειαζόνταν 1.000 φορτία ζώων με ξύλα κέδρου, και για επεξεργασία ενός τόνου αργυρομεταλλεύματος 10.000 τόνοι ξύλου. Στην Κύπρο καταναλώνονταν 6 τόνοι ξυλοκάρβουνα (30-35 τόνοι ξύλου) για παραγωγή 25 κιλών χαλκού. Μεγάλη κατανάλωση ενέργειας (καύση κάρβουνων για υψηλότερες θερμοκρασίες) χρειαζόταν και κατά την παραγωγή τελικών προϊόντων (κοσμήματα, εργαλεία, σκεύη, νομίσματα, όπλα, κ.τ.λ.), και υπήρχαν πολλά τέτοια εργαστήρια. Στην περίοδο της ακμής των Μυκηνών υπήρχαν εκεί 400 περίπου μεταλλοτεχνίτες που δούλευαν το χαλκό. Όλη αυτή η κατανάλωση ξύλου (και κάρβουνων) είχε ως αποτέλεσμα την έντονη αποδάσωση.

Υποβάθμιση και του δομημένου περιβάλλοντος

Υποβάθμιση υπήρχε και στο δομημένο περιβάλλον. Σε ορισμένες πόλεις η διαβίωση ήταν «υψηλού επιπέδου» με χάραξη οικοδομικών τετραγώνων, συστήματα αποχέτευσης και ύδρευσης και εντυπωσιακά δημόσια κτίρια. Ρυμοτομικά σχέδια υπήρχαν π.χ. στον Πειραιά και στην Όλυνθο (στη Χαλκιδική). Στη Σαντορίνη υπήρχαν διώροφα και τριώροφα σπίτια και πλατείες (βρέθηκαν ωραίες πήλινες μπανιέρες, κρεβάτια και τραπέζια). Συνήθως όμως τα σπίτια ήταν μικρά, στριμωγμένα, εφραπτόμενα, ακόμη και φτωχικές καλύβες. Οι δρόμοι στενοί, με σκόνη και λάσπες, σπάνια λιθόστρωτοι, συνήθως χρησίμευαν και για αποχέτευση. Αποχέτευση σε δρόμους αναφέρει Γενοβέζος ευγενής που επισκέφθηκε τη Θεσσαλονίκη το 1591. «Λίγο πιο κάτω από τη συνοικία της Καμάρας», γράφει, «ένας δρόμος είναι πολύ βρόμικος επειδή βρίσκεται σε κατηφορικό μέρος, από όπου περνούν οι ακαθαρσίες». Αποχέτευση με σωληνώσεις συνήθως είχαν μόνο τα ανάκτορα και οι επαύλεις πλουσίων, και πάντως έφταναν ως τα όρια της οικοδομής ή του οικισμού. Από εκεί τα απόβλητα μεταφέρονταν για λίπασμα σε αγρούς - με την εποπτεία «κοπρολόγων».

Οι άνθρωποι περπατούσαν στους δρόμους ξυπόλυτοι ή με πέδιλα (ο Σωκράτης ξυπόλυτος). Δούλοι έπλεναν και αρωμάτιζαν τα πόδια καλεσμένων πριν από συ-

μπόσια. Ο φωτισμός στα σπίτια γινόταν με λυχνάρια λαδιού, η θέρμανση και η μαγειρική με ξύλα (θέρμανση και με κάρβουνα σε κεραμικά «μαγκάλια»), και ήταν χαρακτηριστική η παρουσία καπνού (τώρα θεωρείται ρύπανση) επάνω από οικισμούς («καπνόν αναθρώσκοντα», ήθελε να ιδεί ο Οδυσσέας).

Οι «δημόσιοι» δρόμοι ήταν σε κακή κατάσταση. Ο δρόμος Πειραιά - Αθήνας είχε σκόνη και λακκούβες. «Οι ρόδες χοροπηδούν», γράφει ένας σχολιαστής, «και το αμάξι κουνάει τόσο δυνατά που ο ταξιδιδώτης δεν τολμάει να πιάσει κουβέντα με τον αμαξά από φόβο μήπως δαγκώσει την άκρη της γλώσσας του».

Το νερό από ποτάμια ή πηγές (φυσικές ή που σκάβονταν χειρωνακτικά σε βάθος) δεν ήταν αρκετό, ιδιαίτερα σε μεγάλες πόλεις, και μεταφερόταν χειρωνακτικά ή με υδραγωγεία ή άλλους τρόπους (π.χ. στη Σάμο κατασκευάστηκε το «Ευπαλίνειο όρυγμα» με διάτρηση βραχώδους λόφου σε μήκος ενός χιλιόμετρου περίπου). Σε ρεύματα απαγορευόταν η αφόδευση διότι «θα θύμωναν οι θεοί» και θα τιμωρούσαν τους παραβάτες. (Οι Ρωμαίοι θεοί φαίνεται ότι δεν θύμωναν, όταν στη Ρώμη, όπου υπήρχαν «πολυκατοικίες» μέχρι και 7 πατώματα, μερικοί άδειαζαν τα «δοχεία νυκτός» από τα παράθυρα!).

Τέλος, υποβάθμιση του περιβάλλοντος προκαλούσαν θόρυβοι από την κυκλοφορία αμαξών σε λιθόστρωτους δρόμους, αλλά και από σιδηρουργούς, χαλκουργούς και άλλους τεχνίτες που δούλευαν μέσα σε οικισμούς.

Μετά την καταστροφή του δάσους χείμαρροι δημιουργούν τέτοιες καταστάσεις (στα Πιέρια).

Συν Αθηνά και χείρα κίνει

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα των αρχαίων σε σχέση με την καταστροφή των δασών ισχύουν και σήμερα. Προβλήματα σε χώρους εργασίας και κατοικίας είναι διαφορετικά, αλλά επίσης έντονα. Θεοί δεν υπάρχουν για να προστατεύσουν τα δάση, γενικότερα τη φύση, άλλωστε ούτε τότε μπόρεσαν. Αυτό πρέπει να το κάνουν οι άνθρωποι, αν θέλουν να επιζήσουν στο μέλλον. Αλλά επιστροφή στον αρχικό «παράδεισο» του «κόσμου» (κόσμος=κόσμημα) της φύσης δεν υπάρχει.

Προσπάθεια συγκράτησης με πρόχειρα φράγματα-κλαδοπλέγματα.

Το πανεπιστήμιο γράφει την ιστορία του

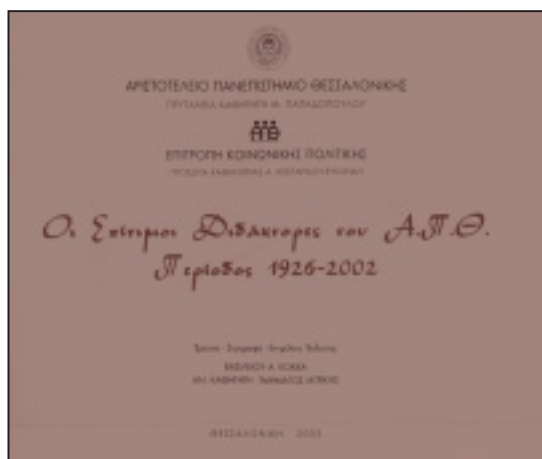
Τα 75 χρόνια από την ίδρυσή του γιόρτασε πρόσφατα το πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, τα 75 χρόνια της ιστορίας του, μιας ιστορίας ιδιαίτερα πλούσιας σε γεγονότα και καταστάσεις, στενά συνδεδεμένης με την ιστορία της Θεσσαλονίκης, της πόλης, μέσα στην οποία γεννήθηκε και μεγάλωσε.

Αυτή την ιστορία του κατέγραψε το πανεπιστήμιο σ' έναν μεγάλο καλαίσθητο τόμο 600 σελίδων με το χαρακτηριστικό τίτλο: «Το πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στην αυγή του νέου αιώνα. Διαχρονική πορεία εβδομήντα πέντε χρόνων». Για το έργο αυτό συνεργάστηκαν επί τρία χρόνια 30 άτομα, όλα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, που κατέγραψαν την ιστορία του Α.Π.Θ. από τη γένεσή του, το 1925, μέχρι σήμερα. Στις σελίδες του, που διανθίζονται με πλήθος σπάνιων φωτογραφιών, παρουσιάζεται η εξελικτική πορεία της κάθε σχολής, του κάθε τμήματος ή της κάθε ακαδημαϊκής μονάδας διαχρονικά από την έναρξη της λειτουργίας τους ως τα χρόνια μας, με έμφαση στις τομές και στις κυριότερες φάσεις ή και στις σημαντικές στιγμές της ιστορίας τους. Σε ξεχωριστή ενότητα καταγράφεται επίσης η πορεία και η δράση του φοιτητικού και συνδικαλιστικού κινήματος στο πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης συναρτώμενη με γενικότερα ιστορικά γεγονότα του τόπου μας.

Την επιμέλεια του τόμου είχαν ο καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωάννης Χασιώτης και ο αναπληρωτής καθηγητής της Πολυτεχνικής Σχολής Δημήτρης Αραβαντινός.

Ο τόμος διατίθεται από το «Λογότυπο», το εκθετήριο προϊόντων του πανεπιστημίου, που στεγάζεται στο ισόγειο του κτιρίου Διοίκησης.

Ένα βιβλίο για τους ανθρώπους που πρόσφεραν στην επιστήμη και στην κοινωνία

Ένα πνευματικό ίδρυμα, όπως το πανεπιστήμιο, αντλεί το κύρος και τη φήμη του εκτός από την ποιότητα της παρεχόμενης παιδείας και από τη συνεισφορά των μελών του στην επιστήμη, στον πολιτισμό και στην κοινωνία. Ταυτοχρόνως αναγνωρίζει και σέβεται τα επιτεύγματα σημαντικών προσωπικοτήτων που σε παγκόσμια κλίμακα έχουν συμβάλει με το έργο τους στην πρόοδο της επιστήμης και του πολιτισμού.

Σ' αυτούς τους ανθρώπους, που με το έργο τους σημάδεψαν την εποχή τους, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο αφιέρωσε το «Λεύκωμα των επίτιμων διδασκόντων» του. Ένα σημαντικό έργο στο οποίο παρουσιάζονται με σύντομες αναφορές στη ζωή και στο έργο τους όλοι εκείνοι οι άνθρωποι, που το πανεπιστήμιο τους τίμησε για την προσφορά τους στον τομέα της επιστήμης και στην ανάπτυξη του πολιτισμού, όλοι εκείνοι οι άνθρωποι που προσέφεραν ανιδιοτελώς κομμάτι από τον εαυτό τους για την πρόοδο της κοινωνίας.

Την ιδέα για την έκδοση του λευκώματος είχε ο αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Ιατρικής Βασίλης Κόκκας και τη σχετική πρόταση στήριξε η Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής του Α.Π.Θ. Η σύγκλητος ανέθεσε την επιμέλεια του τόμου στον κ. Κόκκα, που αφιέρωσε περισσότερο από ένα χρόνο στη συλλογή του απαραίτητου υλικού και την καταγραφή του στις 350 σελίδες του. Ο τόμος εκδόθηκε με την ευκαιρία του εορτασμού των 75 χρόνων από την ίδρυση του πανεπιστημίου και διατίθεται από το «Λογότυπο», το εκθετήριο προϊόντων του πανεπιστημίου, που στεγάζεται στο ισόγειο του κτιρίου Διοίκησης.

Το πανεπιστήμιο με το βλέμμα των καθηγητών και των φοιτητών του

Σαν σ' ένα ψηφιδωτό μνήμης ο καθηγητής της Νομικής Γιώργος Αναστασιάδης παρουσιάζει στο νέο βιβλίο του «Το πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης αφηγείται την ιστορία του» το εκπαιδευτικό ίδρυμα της Θεσσαλονίκης με το βλέμμα και το λόγο των καθηγητών και των φοιτητών του. Κομμάτια και αποσπάσματα από αναφορές τους σ' αυτό αναδεικνύουν ένα άλλο πρόσωπο του πανεπιστημίου, πιο ανθρώπινο και πιο καθημερινό.

Ρέκτης της συλλογής ιστορικών ντοκουμέντων ο Γ. Αναστασιάδης συγκεντρώνει σ' αυτό το βιβλίο ένα απάνθισμα όλων αυτών των στοιχείων που σπάνια καταγράφονται στα επίσημα κείμενα της ιστορίας. Μέσα από τα προσωπικά βιώματα ενός πλήθους ανθρώπων που έζησαν το πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης είτε ως φοιτητές είτε ως πανεπιστημιακοί καθηγητές είτε ακόμη ως απλοί πολίτες αυτής της πόλης, ο συγγραφέας επιλέγει αποσπάσματα και συνθέτει με το δικό του τρόπο τη διαχρονική πορεία του πανεπιστημίου.

Στις 250 σελίδες του βιβλίου το πανεπιστήμιο ζωντανεύει μέσα από τα λόγια και τα έργα των πρωταγωνιστών του από την ίδρυσή του, το 1926, μέχρι το 1973. Από εκεί περνούν όλες οι μικρές και μεγάλες του στιγμές: Τα πρώτα ηρωικά χρόνια, η περίοδος του μεσοπολέμου, οι εύθυμες στιγμές στα μαθήματα και στο γυμναστήριο, οι αγώνες της κατοχής και της αντίστασης, οι «συμπληγάδες» του εμφυλίου πολέμου, η φοιτητική άνοιξη των αγώνων του «14» και του «15%» για να κλείσει με τα δύσκολα χρόνια της δικτατορίας και τη φοιτητική αντίσταση.

Το βιβλίο εκδόθηκε από το «University Studio Press» και μπορεί κανείς να το αναζητήσει στα βιβλιοπωλεία.

Η φοιτητική ζωή μιας ξεχασμένης εποχής

Θα μπορούσε να το χαρακτηρίσει κανείς ως ένα ευχάριστο διήγημα, που τρέχει εύκολα στην ανάγνωσή του και σε προκαλεί να διαβάσεις και τις επόμενες σελίδες, όχι τόσο για να παρακολουθήσεις την πλοκή όσο για να γνωρίσεις καταστάσεις μιας άλλης εποχής.

Ωστόσο το βιβλίο του Αριστείδη Βαβαλίδη «Μέρες επαρχιώτη φοιτητή. Διήγημα - Χρονικό. Νομική Α.Π.Θ. (1958 - 1967)» είναι κάτι περισσότερο από μια απλή διηγηματική αφήγηση.

Μέσα από την αυτοβιογραφία του ο συγγραφέας φέρνει τον αναγνώστη σε μια μάλλον ξεχασμένη σήμερα εποχή, στα τέλη της δεκαετίας του '50 και στις αρχές της δεκαετίας του '60. Περιγράφοντας τη φοιτητική του ζωή –αρκετά ανέμελη θα μπορούσε να τη χαρακτηρίσει κανείς για τα δεδομένα της εποχής εκείνης– παρουσιάζει με γλαφυρό τρόπο τις δυσκολίες διαβίωσης ενός επαρχιώτη φοιτητή σε μια μεγαλούπολη. Ένδεια, στερήσεις, αδυναμίες, μαζί όμως και συγκινήσεις και διάθεση για ζωή, οι επαφές με τους φίλους, η αναζήτηση της ερωτικής συντροφιάς, όλα αυτά ανακατεμένα με τη ζωή στο πανεπιστήμιο, με τις απαιτήσεις των μαθημάτων, τα άγχη και τις αγωνίες των εξετάσεων στη Νομική Σχολή περνούν μέσα από τις σελίδες του σημερινού γραμματέα του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών του Α.Π.Θ.

Ενταγμένα μέσα στο περίγραμμα των ιστορικών γεγονότων της εποχής, αφήνουν να γραφεί η ιστορία μέσα και έξω από το πανεπιστήμιο με τα μάτια ενός φοιτητή, που μπορεί να μην ήταν κάπου κομματικά ενταγμένος, ήταν όμως πολιτικά ευαισθητοποιημένος.

Το βιβλίο μπορεί κανείς να το αναζητήσει στα βιβλιοπωλεία.

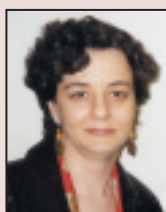
Με τη ζεστασιά της Ολυμπιακής φλόγας ξεκίνησε η Φοιτητική Εβδομάδα!

Φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος και του Τμήματος Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πραγματοποίησαν λαμπαδηδρομία σε κεντρικούς δρόμους της πόλης στο πλαίσιο της έναρξης του θεσμού της Φοιτητικής Εβδομάδας.

Οι λαμπαδηδρόμοι ξεκινώντας από το Λευκό Πύργο, διέσχισαν το κέντρο της πόλης και στη συνέχεια κατευθύνθηκαν στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ. όπου, παρουσία των πρυτανικών αρχών, έγινε ο απολογισμός της προηγούμενης Φοιτητικής Εβδομάδας, ενώ στη συνέχεια παρουσιάστηκε όλο το πρόγραμμα των φετινών εκδηλώσεων.

Η χαρά που δεν χαρήκαμε!

Δήμητρα Γιαννούλη
(Επταχώρι Καστοριάς, 1962
Θεσσαλονίκη, 2003)

Γνωριστήκαμε το Νοέμβριο του 1979 στο σπουδαστήριο της Νεοελληνικής Φιλολογίας στο υπόγειο του νέου κτιρίου της Φιλοσοφικής. Ήμασταν οι μόνοι παρόντες από μια ομάδα φοιτητών που είχε αναλάβει να παρουσιάσει το ιστορικό μυθιστόρημα στο φροντιστήριο της πεζογραφίας. Ακολούθησαν και μας ένωσαν πολλές συνεργασίες, χαρές και αγωνίες στα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά έδρανα του παλαιού Ιστορικού Τμήματος. Η Δήμητρα, διακριτική και φύσει ευγενής, μοίραζε σ' όλους μας απλόχερα τη φιλία της, τις συμβουλές, τη συμπαράσταση και τις σημειώσεις της. Καμιά παρέα, καμιά εκδρομή, καμιά σαββατιάτικη έξοδος δεν ήταν πλήρης χωρίς αυτήν. Είχε εξασφαλισμένη την αγάπη όλων. Κατάφερε να γλιστρήσει ακόμη κι από τα πλοκάμια του συνδικαλισμού του '80 χωρίς να πικράνει κανέναν. Αγαπούσε την πολιτική όσο και την ιστορία, αλλά την κέρδισε οριστικά η δεύτερη. Ήταν πιο ταιριαστή με το μετρημένο και ήπιο χαρακτήρα της, σχεδόν τυπική Δυτικομακεδόνισσα. Ορκιστήκαμε μαζί Ιούλιο μήνα. Φέτος θα γιορτάζαμε μια εικοσαετία.

Κατά την εκπόνηση της διατριβής ο Ατλαντικός μπήκε ανάμεσα μας. Η Δήμητρα εκπόνησε τη διατριβή της στο Πανεπιστήμιο του Κεντ στο Οχάιο και άρχισε αμέσως την ακαδημαϊκή της σταδιοδρομία στο Πανεπιστήμιο της Μινεσότα, στο Μόρις. Ήμουν σίγουρος ότι δεν θα την ξανάβλεπα, επειδή αγάπησε την Αμερική όσο και τη Μακεδονία. Παρακολουθούσα όμως από μακριά τις δημοσιεύσεις της και τις συμμετοχές της σε διεθνή συνέδρια.

Η επάνοδος της ήταν μια απίστευτη συγκυρία. Εκλέχθηκε επίκουρη καθηγήτρια της Ιστορίας του Α.Π.Θ. την ίδια μέρα που κέρδιζε την ακαδημαϊκή μονιμότητα στη Μινεσότα. Επανέκαμψε στη Θεσσαλονίκη μετά από 15 χρόνια, γεμίζοντας με χαρά γονείς, φίλους και δασκάλους. Ο χρόνος λες και δεν την είχε αγγίξει. Η ίδια όμως γύρισε με μισή καρδιά. Το 2002 άρχισε τη διδασκαλία ευρωπαϊκής και βαλκανικής ιστορίας στο Τμήμα Δημοσιογραφίας, ενώ διόρθωνε για τελευταία φορά τη μονογραφία της για την αμερικανική φιλανθρωπία στην Ελλάδα. Της είπα ότι η εκλογή της in absentia ήταν πράγματι σημάδι από το Θεό και ότι άξιζε να πολεμήσει για μια νέα σταδιοδρομία. Ήμουν σίγουρος για την επιτυχία της, επειδή δεν της έλειπε καμία από τις αρετές που καταξιώνουν τους επιστήμονες και τους δασκάλους. Δεν ήξερα όμως ότι ήταν άλλα τα σχέδιά Του γι' αυτήν.

Βασίλης Κ. Γούναρης
αναπλ. καθηγητής Τμήματος Βαλκανικών Σπουδών

Το πανεπιστήμιο καθρέφτης της κοινωνίας και των προβληματισμών της.....	1
Το Αριστοτέλειο ασφυκτιά	2
Το πανεπιστήμιο αποτελεί κομμάτι της κοινωνίας μας	4-12
Πρέπει να αποδείξουμε ότι δεν είμαστε ελέφαντες	6
Ο λόγος των πανεπιστημιακών και η ρητορεία της κυβέρνησης	7
Η πορεία της Ευρώπης επιτάσσει πλέον στο πανεπιστήμιο ρόλους δυναμικούς	10
Εκδηλώσεις στο Α.Π.Θ	13
Σχολή Καλών Τεχνών: Στους χώρους όπου η τέχνη συναντά την εκπαίδευση.....	14
ΤΟ ΘΕΜΑ: ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	17-27
Από το Μεσαίωνα στην Αναγέννηση των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών.....	18
Η βιβλιοθήκη είναι πολύτιμη	23
Οι τύποι... του τύπου και του e-τύπου	24
Η αρχιτεκτονική των βιβλιοθηκών.....	26
Ο «Λογότυπος» προβάλλει τα αναμνηστικά αντικείμενα του Α.Π.Θ.....	28
Ειδήσεις από το Α.Π.Θ	30
Μια αστρονομική προσπάθεια στην πανεπιστημιακή περιοχή της Πολύζοβας	32
Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην αρχαία Ελλάδα	34
Βιβλιοπαρουσιάσεις	38
Μικρές ειδήσεις	40

Ξανά κοντά σας και ανανεωμένοι!

Καλή χρονιά!...

Ο καινούριος χρόνος μας βρίσκει με το νέο τεύχος της «Πανεπιστημιούπολης», αυτή τη φορά ανανεωμένο. Ανανεωμένο στην εμφάνιση και στο περιεχόμενο. Κρίναμε πως πέντε χρόνια ήταν αρκετά για να αλλάξουμε την εμφάνιση. Να κλείσουμε την πρώτη «παιδική» περίοδο και να περάσουμε στην «εφηβική».

Και ως ...έφηβοι πιθανόν να είμαστε λίγο περισσότερο δυναμικοί, λίγο περισσότερο παρορμητικοί. Εσείς θα μας κρίνετε, με αρχή το 13ο τεύχος που κρατάτε ήδη στα χέρια σας. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι το περιοδικό θα γίνει ακόμη καλύτερο, ότι θα καλύπτει περισσότερα θέματα και ότι θα κεντρίζει πάντα το ενδιαφέρον σας.

Καλή χρονιά,

και όχι μόνο καλή, αλλά και δημιουργική

Η συντακτική επιτροπή

Πανεπιστημιούπολη

Τεύχος 13°, Ιανουάριος 2004

Περιοδική έκδοση του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

- Το περιοδικό διευθύνεται από συντακτική επιτροπή

Πρόεδρος: **Αικατερίνη Δούκα-Καμπίτογλου**, αντιπρόεδρος, καθηγήτρια του Τμήματος Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας

Μέλη: **Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη**, καθηγήτρια του Τμήματος Φιλολογίας
Δημήτρης Αραβαντινός, αναπλ. καθηγητής του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών
Δέσποινα Βώκου, καθηγήτρια του Τμήματος Βιολογίας
Ηλίας Ελευθεροχωρινός, καθηγητής του Τμήματος Γεωπονίας
Παναγιώτα Κραββαρίτου, καθηγήτρια του Τμήματος Νομικής
Στυλιανή Λάββα, λέκτορας του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών
Αναστάσιος Μάνθος, καθηγητής του Τμήματος Ιατρικής
Άννα Παναγιωταρέα, αναπλ. καθηγήτρια του Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μ.Μ.Ε.
Ευαγγελία Τρέσσου-Φατούρου, αναπλ. καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης
Νικόλαος Τσινίκας, καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων

Συντονιστής: **Νικόλαος Τσακίρης**, Ε.Ε.Δι.Π. II του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών

Ρεπορτάζ: **Αικατερίνη Παλιγιάννη**, φοιτήτρια Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών
Ευγενία Πατρώνη, φοιτήτρια του Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μ.Μ.Ε.

Φωτογραφική επιμέλεια: **Γιώργος Θεοδουλίδης**, φοιτητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων

Ηλεκτρ. σελιδοποίηση-φιλμ: **θέμα**, Κων/νος Κωτούλας & Σία Ε.Ε., Κερασούντος 46, τηλ. 2310/421405

Εκτύπωση: Βασίλης Μπούρης, Τραπεζούντος 67, τηλ. 2310/414980

Διεύθυνση επικοινωνίας: Γραφείο Τύπου Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Κτίριο Κ. Καραθεοδωρή (πρ. Διοίκησης) Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ., 54124 Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310/996778, φαξ: 2310/996730

- Κείμενα για δημοσίευση γίνονται δεκτά, εφόσον είναι ενυπόγραφα και εγκρίνονται από τη συντακτική επιτροπή. Τα κείμενα δεν επιστρέφονται.
- Επιτρέπεται κάθε αναδημοσίευση, με υποχρέωση αναφοράς του περιοδικού ως πηγής.